

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Omenapuiden satoa

Kokemuksia ja vinkkejä nuorten monikulttuurisen vapaa-ajan
toiminnan käynnistämiseen

Päivi Kosonen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

3 / 2017

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Päivi Kosonen	Sivumäärä 52 ja 6 liitesivua
Työn nimi Omenapuiden satoa – Kokemuksia ja vinkkejä nuorten monikulttuurisen vapaa-ajan toiminnan käynnistämiseen	
Ohjaava opettaja Anna Pikala	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Sata omenapuuta - moninuorinen Suomi, Hanna Kiuru	
Tiivistelmä <p>Tässä opinnäytetyössä selvitettiin nuorten monikulttuurisen vapaa-ajan toiminnan aloittamisvaiheeseen liittyviä haasteita ja hyviä käytäntöjä. Nuorten vapaa-ajan sisältöihin, monikulttuurisen nuorisotyön piirteisiin sekä osallisuuden ja monikulttuurisuuden käsitteisiin perehtyminen muodostivat perustan kehittämistyölle. Tavoitteena oli luoda tiivis jäsenyys toiminnan aloittamisessa huomioitavista asioista.</p> <p>Opinnäytetyön tilaajana oli Sata omenapuuta - moninuorinen Suomi -hanke, jonka tavoitteena on tukea kolmansien maiden pakolaistaustaisten nuorten kuntiin kotoutumista ja kehittää Lounais-Suomen kuntien kotouttamispalveluita. Yhtenä hankkeen toiminnoista oli viikoittaisten vapaa-ajan työpajojen järjestäminen ja toteuttaminen Halisissa, Turussa. Opinnäytetyön aineisto perustuu työpajojen ja muun alueella järjestettyjen nuorten toiminnan kokemuksiin.</p> <p>Kehittämistyössä käytettiin laadullisia tutkimusmenetelmiä, joita olivat osallistuva havainnointi, teema-haastattelut ja 8x8-menetelmä. Osallistuva havainnointi tapahtui hankkeen toteuttamisessa työpajoissa keväällä ja kesällä 2016. Halisten alueella nuorisotyötä toteuttaneiden näkökulmaa haettiin teemahaastatteluiden avulla. Lopuksi hankkeessa harjoittelua suorittaville opiskelijoille toteutettiin yhteisöllinen ideointimenetelmä (8x8). Aineisto analysoitiin teemoittain.</p> <p>Aineiston pohjalta kävi ilmi, että alueen monikulttuurisuudella on vaikutusta nuorten mahdollisuuksiin osallistua. Nuorten lisäksi heidän perheitään tulee huomioida toiminnan suunnittelussa ja viestinnässä. Asiakaslähtöisen toiminnan suunnittelussa osoittautui tärkeäksi nuorten kuuleminen ja osallistaminen. Nuorten monikulttuurisen toiminnan ohjaajilta vaaditaan monenlaisia ihmissuhdetaitoja sekä ammatillista ja monikulttuurista osaamista. Alueellinen yhteistyö voi helpottaa kohderyhmän tavoittamista ja toimintojen suunnittelua toisiaan tukeviksi.</p> <p>Kehittämistyön tulos eli vinkkilehtinen monikulttuurisen toiminnan aloittajalle perustuu hankittuun aineistoon ja opinnäytetyön tietoperustaan. Se on tilattu osaksi Sata omenapuuta -hankkeen syksyllä 2017 julkaistavaa menetelmäopasta, mutta toimii myös itsenäisenä tuotoksena. Vinkkilehtinen on suunniteltu erityisesti niille toimintaa suunnitteleville, joille nuorten monikulttuurinen toiminta ei ole vielä tuttua.</p>	
Asiasanat monikulttuurisuus, nuorisotyö, vapaa-aika, alueellinen yhteistyö, nuoriso-ohjaajat	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Päivi Kosonen	Number of Pages 52 and 6 attached
Title Harvesting One Hundred Apple Trees – Experiences and tips for initiating multicultural leisure-time activities for young people	
Supervisor Senior Lecturer Anna Pikala	
Subscriber and/or Mentor Hundred Apple Trees - Multicultural Finland, Project Coordinator Hanna Kiuru	
Abstract <p>The purpose of this thesis was to collect information on the challenges and benefits in initiating multicultural leisure-time activities for young people. The basis of the development work consists of multicultural youth work, the contents of leisure-time and the concept of multiculturalism. The aim of the thesis was to create a compact presentation on the factors one has to consider when planning the activities.</p> <p>The commissioner of this thesis is a project called Hundred Apple Trees - Multicultural Finland. The project aims to support the integration of underaged unaccompanied asylum seekers and to develop the integration services in South-West Finland. One part of the project was to organize weekly youth workshops in Halinen, a multicultural part of the City of Turku. The material of this thesis is based on the experiences from the workshops and other youth activities offered in Halinen.</p> <p>The qualitative study methods in this thesis included participatory observation, themed interview and a brainstorming session. Participatory observation was carried out in the weekly workshops in the spring and summer 2016. The perspectives of the youth workers in Halinen were explored through the interviews. In the brainstorming session, ideas were collected from students working for the project.</p> <p>The results of the study show that the multicultural features of Halinen have an impact on young people's possibilities to participate. In addition to young people, also their families should be more involved in planning the activities and taken into consideration in all communication. Acknowledging the opinions of the young people and using a participatory approach are important in planning customer-oriented activities. As a youth leader of multicultural groups and activities, one needs various social, professional and multicultural skills. Through regional collaboration, it is easier to reach the target group and offer services for them.</p> <p>The final product of the thesis is a leaflet for beginners in multicultural youth activities. It is based on the results of the study and the source material. The leaflet will be a part of a method guide that will be published by the project later in 2017. Until then, it can be used as an independent publication.</p>	
Keywords multiculturalism, youth work, leisure activities, regional cooperation, youth leaders	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 SATA OMENAPUUTA - MONINUORINEN SUOMI -HANKE	7
3 TIETOPERUSTA	9
3.1 Maahanmuuttaja, kotoutuminen ja monikulttuurisuus	9
3.2 Tavoitteena osallisuuden kokemus	11
3.3 Vapaa-ajan merkitys nuoren elämässä	13
3.4 Monikulttuurisen nuorisotyön piirteitä	16
4 MENETELMÄT	20
4.1 Osallistuva havainnointi	20
4.2 Teemahaastattelut	22
4.3 Ideointituokio (8x8-menetelmä)	24
4.4 Aineiston analysointimenetelmä	26
5 AINEISTON TULOKSET JA ANALYYSI	28
5.1 Alueen monikulttuurisuus vaikuttaa toiminnan tarpeeseen	28
5.2 Nuoret ja vanhemmat tavoittaa koulun kautta ja jalkautumalla	31
5.3 Nuoret osallisiksi toiminnan suunnittelun eri vaiheissa	34
5.4 Ohjaajan kulttuuritietoutta tärkeämpää on ymmärrys ja taito kohdata	37
5.5 Alueellinen yhteistyö on tärkeää, mutta vaatii resursseja	40
6 VINKKILEHTINEN MONIKULTTUURISEN TOIMINNAN ALOITTAJALLE	42
7 YHTEENVETOA	45
LÄHTEET	48
LIITTEET	53
Liite 1. Havainnointirunko	53
Liite 2. Työpajaraportin pohja	54
Liite 3. Teemahaastattelun runko	55
Liite 4. Ideointituokion suunnitelma (8x8-menetelmä)	56
Liite 5. Vinkkilehtinen	57

1 JOHDANTO

Muuttoliike Suomeen on ollut vähäistä Euroopan muihin maihin verrattuna, mutta viime vuosina maahanmuutto on lisääntynyt voimakkaasti (Saukkonen 2013, 38). Vuonna 2015 ulkomaalaistaustaisten, eli henkilöiden joiden vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla, määrä oli Suomessa 339 900 (Tilastokeskus 2017). Se tarkoittaa yli 6 prosenttia Suomen väestöstä, mikä on enemmän kuin suomenruotsalaisten osuus väestöstä (Tilastokeskus 2016). Monikulttuurinen Suomi on monimuotoinen: arvoiltaan, tavoiltaan ja kieliltään (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017).

Jos maahanmuuttajanuori ei koe kuuluvansa suomalaiseen yhteiskuntaan, hänellä saattaa olla vaikeuksia osallistua yhteiskunnalliseen ja vapaa-ajan toimintaan. Kuulumisen tunne ei synny automaattisesti, varsinkin jos nuori kokee syrjintää, rasismia tai toiseuden tunnetta arjessa. (Habib 2009, 47.)

Vapaa-ajan sisällöt ja ystävyysuhteet vaikuttavat nuorten kiinnittymiseen yhteiskuntaan. Maahanmuuttajataustaisilla nuorilla on kiinnostusta yhteiskunnalliseen osallistumiseen, mutta he eivät koe osallistumismahdollisuuksien olevan yhtäläisiä kaikille. Tähän voi olla syynä muun muassa kielen aiheuttamat ongelmat, ystävien puute tai taloudelliset rajoitukset. (Suurpää & Honkasalo 2009.) Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansaistoimintaan osallistuminen -tutkimushanke on tuottanut mittavasti tietoa eri kulttuuritaustoista tulevien nuorten toiveista ja kokemuksista vapaa-ajan toimintaympäristöissä sekä tuonut esille hyviä käytäntöjä monikulttuurisuuden huomioimiseen nuorisotoiminnassa (Harinen, Honkasalo, Souto & Suurpää 2009, 5). Hyvät käytännöt liittyen esimerkiksi tiedottamiseen, tietotaidon lisäämiseen ja perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön (Honkasalo, Souto & Suurpää 2007, 66–67) eivät silti aina näy käytännössä. Luonnollisesti niiden toteutumiseen liittyy omia haasteitaan ja prosessi vie oman aikansa, mutta voiko syihin liittyä ajatus siitä, ettei asia koske meitä tai, että se ei ole ajankohtainen nyt tai vielä?

Tässä opinnäytetyössä olen perehtynyt nuorten monikulttuurisen vapaa-ajan toiminnan aloittamisvaiheeseen ja edellä mainittu tutkimus on muiden ohella ollut tärkeä pohja työlleni. Esitän alueellisen esimerkin kautta, miten monikulttuurisuutta on huo-

mioitu toiminnassa ja miten nuorten osallisuutta on edistetty ja voidaan edistää nuorille järjestetyssä toiminnassa. Tutkimuskysymykseni ovat olleet: Mitä asioita tulee ottaa huomioon, kun järjestää monikulttuurista vapaa-ajan toimintaa nuorille? Mitä haasteita ja hyviä puolia liittyy monikulttuurisen nuorten toiminnan käynnistämiseen?

Opinnäytetyöni nimi Omenapuiden satoa viittaa opinnäytetyön tilaajaan Sata omenapuuta - moninuorinen Suomi -hankkeeseen (jatkossa Sata omenapuuta -hanke). Tilaajalla oli tarve tiiviille jäsenyykselle nuorten monikulttuurisen toiminnan aloittamisvaiheeseen liittyen. Tuotos tilattiin hankkeen menetelmäopasta varten. Yksi hankkeen toiminnoista on nuorten toiminnallisten työpajojen järjestäminen. Kehittämistyöni pohjautuu työpajojen aloitusvaiheen toimintaympäristöön. Monikulttuuristen nuorten, vapaa-ajan toiminnan ja alueellisen nuorisotyön kehittämisen yhdistelmä kiinnosti minua ja motivoi tekemään opinnäytetyön hankkeelle. Tein myös kehittävän harjoitteluni hankkeessa työpajojen koordinoititehtävien parissa.

Erilaisten kulttuuristen taustojen huomioiminen tulisi näkyä nuorille järjestetyssä toiminnassa ja kuulua osaksi toimintaa ohjaavien työntekijöiden ammattitaitoa. Se ei sulje ketään ulkopuolelle, mutta tekee toimintaa avoimeksi kaikille nuorille. Monikulttuuriseen nuorisotyöhön liittyen on olemassa tutkimustietoa ja monikulttuurisen ryhmän ohjaamisesta löytyy ohjeistuksia, mutta monikulttuurisen toiminnan aloittamiseen liittyvästä tiiviistä jäsenyyksestä on helppo aloittaa aiheeseen tutustuminen. Tilaajalleni tuottaman vinkkilehtisen sisältöä voi pitää ohjenuorana kaikille nuorille järjestettävälle vapaa-ajan toiminnalle.

Opinnäytetyöni rakentuu siten, että luvussa kaksi esittelen Sata omenapuuta - moninuorinen Suomi -hankkeen taustoja. Tietoperustassa avaan aiheen kannalta keskeisiä käsitteitä ja tuon esille kehittämistyöhöni liittyviä ilmiöitä. Menetelmäluvussa kerroin käyttämästäni kehittämistyön menetelmistä, joita ovat osallistuva havainnointi, teemahaastattelut ja 8x8-menetelmä, ja niiden analysoinnista. Aineiston tulokset olen analysoinut teemoittain. Tulosten analysoinnin jälkeen on tilaajalle tekemäni tuotoksen eli vinkkilehtisen esittely. Yhteenveto-luvussa on tekemieni johtopäätösten lisäksi tilaajalta saamani palaute opinnäytetyöstä.

2 SATA OMENAPUUTA - MONINUORINEN SUOMI -HANKE

Sata omenapuuta - moninuorinen Suomi -hanke on kaksivuotinen hanke, joka on käynnistynyt vuoden 2016 alussa. Hanke kestää vuoden 2018 maaliskuun loppuun saakka. Hankkeen tarkoitus on tukea Varsinais-Suomen kunta- ja järjestötoimijoiden kotouttamistyötä. Hanke toteutetaan Turussa, Uudessakaupungissa ja Raisiossa. (Sata omenapuuta 2016.) Hanke on saanut rahoituksen Sisäministeriön koordinoimasta EUSA-rahastoista (Turku AMK 2016). Hanketta koordinoi Turun ammattikorkeakoulu. Hankkeen muita partnereita ovat mm. Siirtolaisuusinstituutti, Turun yliopiston Brahea-keskus ja Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak). Hankkeella on lukuisia yhteistyökumppaneita. (Sata omenapuuta 2016.) Alla olevassa kuviossa (ks. Kuvio 1) on kooste hankkeen toimijoista ja tehtävistä.

ROOLIT	HANKKEEN TOIMIJAT	HANKKEEN TOIMINNOT
Hanke-organisaatio	<ul style="list-style-type: none"> Turun ammattikorkeakoulu oy 	<ul style="list-style-type: none"> hankkeen koordinointi
Hanke-kumppanit	<ul style="list-style-type: none"> Siirtolaisuusinstituutti Turun yliopiston Brahea-keskus Humanistinen ammattikorkeakoulu oy Uudenkaupungin Korihait Globaalinuoret ry Turun kaupunki / vapaa-aikatoimiala Uudenkaupungin kaupunki 	<ul style="list-style-type: none"> tutkimus ja asiantuntijatyöskentely koulutus yhteisövalmennus / työnohjaus toiminnalliset liikunta- ja kulttuuri-ryhmät tapahtumatyöskentely yhteiskuntavaikuttaminen käytäntöjen juurruttaminen julkaisutoiminta
Yhteistyökumppanit	<ul style="list-style-type: none"> Turun ensi- ja turvakoti ry Raision kaupunki Turun Kristillinen opisto SPR/Varsinais-Suomen piiri Länsi-Suomen Somaliseura ry Kurdistanin Nuorten ja Opiskelijoiden liitto – Suomi ry Ashti Yhdistys ry Liikkukaa ry Turun Ulkomaalaistoimisto 	 <p>SATA OMENAPUUTA</p>

Kuvio 1. Sata omenapuuta - moninuorinen Suomi -hankkeen toimijat, tehtävät ja logo. Kuvion tiedot Sata omenapuuta (2016), jäsenyys ja ulkoasu opinnäytetyön tekijän.

Hankkeen päätavoitteena on tukea kolmansien maiden pakolaistaustaisten nuorten kuntiin kotoutumista ja osallisuutta sekä kehittää Lounais-Suomen kuntien kotouttamispalveluita. Toiminnallisten työpajojen ja tapahtumien avulla hanke tukee nuorten identiteettiä ja lisää nuoren valmiuksia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Hankkeen toteuttama koulutus lisää kuntien ja järjestöjen ammattilaisten kulttuuritietoista osaamista. (Sata omenapuuta 2016.) Hankkeen toteuttaman tutkimuksen avulla hanke kerää tietoa mm. kotouttamisvaiheessa olevien nuorten tuen tarpeesta ja suhteista valtaväestöön (Turku AMK 2016).

Hankkeen kohderyhmänä ovat kuntien kotouttamistoimien piirissä olevat kolmansien maiden pakolaistaustaiset noin 12–25-vuotiaat nuoret sekä kuntien ja järjestöjen nykyiset ja tulevat ammattilaiset. Kohderyhmän nuorten vanhemmat ja kantaväestön nuoret ovat myös olennainen kohderyhmä nuorten kotoutumisen onnistumisen kannalta. (Sata omenapuuta 2016.)

Opinnäytetyöni liittyy Humakin toimintoihin. Humakin rooli hankkeessa on järjestää kohderyhmän nuorille toiminnallisia työpajoja, jotka tähtäävät Moninuorinen Suomi 100 vuotta -tapahtuman järjestämiseen keväällä 2017. (Sata omenapuuta 2017a.) Työpajoilla tarkoitetaan tässä yhteydessä viikoittaista vapaa-ajan toimintaa, ei työhön tai koulutukseen tähtäävää nuorten työpajatoimintaa. Työpajojen toteutuksesta vastaavat Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelijat. Keväällä ja kesällä 2016, jolloin suoritin kehittävää harjoittelua hankkeessa, viikoittaiset työpajat toteutettiin Halisissa, monikulttuurisessa kaupunginosassa Turussa. Syksyllä 2016 työpajat siirtyivät valmistavan opetuksen eli VALMO:n piiriin. VALMO on tarkoitettu juuri maahan muuttaneille vieraskielisille oppilaille ja näin ollen tavoittaa hankkeen kohderyhmää paremmin kuin vapaa-ajan työpajat Halisissa. (Kiuru 2017a.)

Työpajojen lisäksi Humakin vastuulla on kirjoittaa työkalupakki-julkaisu (jatkossa menetelmäopas), johon kootaan hankkeessa kehitetyt toiminnalliset menetelmät. Menetelmäoppaan valtakunnallinen levittäminen kuuluu myös Humakille. (Kiuru 2016.) Menetelmäopas, joka valmistuu syksyllä 2017, tarjoaa nuorten kanssa toimiville ammattilaisille ideoita monikulttuuriseen työhön (Sata omenapuuta 2017b). Opinnäytetyöni on tilattu osaksi menetelmäopasta.

3 TIETOPERUSTA

Tässä luvussa esittelen kehittämistyöni kannalta keskeisiä käsitteitä ja aihealueita. Esittelemäni käsitteet ovat maahanmuuttaja, kotoutuminen ja monikulttuurisuus. Edellä mainitut käsitteet ovat arkisessa käytössä, mutta niitä voidaan ymmärtää usealla eri tavalla. Käsitteitä esittelevän alaluvun jälkeen jatkan laajemmin osallisuuteen, vapaa-ajan merkityksiin nuoren elämässä ja monikulttuuriseen nuorisotyöhön. Kehittämistyöhöni liittyy vahvasti vapaa-ajan sisällöt. Monikulttuurinen nuorisotyö on yksi, ja tämän työn kannalta tärkein esimerkki, joten siihen perehtyminen oli olennaista. Osallisuuden edistäminen on yksi Sata omenapuuta -hankkeen tavoitteista (Sata omenapuuta 2016).

3.1 Maahanmuuttaja, kotoutuminen ja monikulttuurisuus

Maahanmuuttaja

Maahanmuuttaja on henkilö, joka muuttaa maahan vuodeksi tai pidemmäksi ajaksi (Suomen Pakolaisapu 2016). Maahanmuuttajia ovat yhtä lailla sekä pakolaiset, turvapaikanhakijat, siirtolaiset että paluumuuttajat (Cantell 2000, 39). Edellä mainittu määritelmä pätee tässä opinnäytetyössä. Toisinaan maahanmuuttajiksi kutsutaan myös toisen polven maahanmuuttajia, jotka ovat syntyneet Suomessa, mutta heidän vanhemmista toinen tai kummatkin ovat muuttaneet Suomeen (THL 2015a). Maahanmuuttaja on ilmaukseltaan neutraali, mutta usein keskustelu maahanmuuttajista ei koske ketä tahansa vaan se keskittyy lähinnä yksilöihin, jotka näyttävät maahanmuuttajilta (Löytty 2009).

Kotoutuminen

Kotoutuminen tarkoittaa maahanmuuttajan sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä uusien tietojen, taitojen ja toimintatapojen omaksumista, jotka edistävät maahanmuuttajan aktiivista osallistumista uudessa kotimaassaan. Asettuminen uuteen maahan ja kulttuuriin on yksilöllistä. Osa maahanmuuttajista kotoutuu helpommin kuin toiset, jotka voivat tarvita enemmän aikaa ja tukea. (Sisäministeriö 2016.)

Kotoutuminen on vuorovaikutteista kehitystä maahanmuuttajan ja yhteiskunnan välillä. Päämääränä on maahanmuuttajan tunne yhteiskunnan aktiivisesta ja täysivaltaisesta jäsenyydestä. Maahanmuuttaja saa tukea oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen samalla, kun hän tutustuu uuteen ympäristöön, kieleen ja kulttuuriin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016a.) Yhteiskunnan tulee tarjota maahanmuuttajalle edellytyksiä kotoutumiseen ja vastavuoroisesti yhteiskunta odottaa maahanmuuttajalta aktiivista osallistumista oman kotoutumisensa edistämiseen. Maahanmuuttajan kotoutumisen myötä yhteiskunnan väestö monimuotoistuu. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016b.)

Kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista kutsutaan kotouttamiseksi (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016a). Kotoutumista edistävien palvelujen järjestäminen on viranomaisten tehtävä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016b). Yhteiskunnallisten oikeuksien ja velvollisuuksien tunteminen sekä tunne suomalaisen yhteiskunnan jäsenyydestä ovat kotouttamistoimien tavoitteena (Sisäministeriö 2016). Kotouttamista ohjaa Laki kotoutumisen edistämisestä (2010/1386).

Monikulttuurisuus

Monikulttuurisuudella tarkoitetaan usein sitä, että yhteiskunnassa on rinnakkain läsnä monia kulttuureja (Honkasalo & Souto 2007, 116; Huttunen, Löytty & Rastas 2005, 18). Deskriptiivinen eli kuvaileva monikulttuurisuuden käsite viittaa, mutta ei arvota tai ota kantaa, nyky-yhteiskunnan kulttuuriseen monimuotoisuuteen (Vitikainen 2014). Oletus kulttuurisen monimuotoisuuden hyväksyttävyydestä sisältyy taas normatiivisen monikulttuurisuuden käsitteeseen (mt.), josta voidaan myös käyttää eron selvennykseksi termiä multikulturalismi (Saukkonen 2013, 115). Tässä opinnäytetyössä monikulttuurisuus tarkoittaa sekä väestöllistä tosiasiaa että kulttuurisen monimuotoisuuden tunnustamista, arvostamista ja keinoja tukea sen säilymistä (mt. 115).

Monikulttuurisuudella viitataan useisiin eri ilmiöihin (Vitikainen 2014) ja toinen voi puheessaan tarkoittaa sillä aivan eri asiaa kuin toinen (Huttunen ym. 2005, 21). Näkökulmat lähestyä monikulttuurisuutta ovat usein vastakkainasetteluja: kulttuurin moninaisuutta ylistetään ja yhteiselo nähdään harmonisena tai kulttuurien vuorovaikutus nähdään kielteisenä ja ongelmakeskeisenä (Cantell 2000, 37; Huttunen ym. 2005, 22).

Monikulttuurisuus näyttäytyy poliittisessa puheessa usein tavoiteltavana tilana (Huttunen ym. 2005, 24). Ideaalissa monikulttuurisessa yhteiskunnassa eri kulttuurit ja niiden edustajat ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja pyrkivät muodostamaan toimivan kokonaisuuden, jossa kaikkien yhteiskunnan jäsenten oikeuksia kunnioitetaan (Räty 2002, 47–48). Erilaisuuden hyväksyminen ja arvostaminen, yksilöiden ja kulttuurien välinen tasa-arvo sekä yhteisesti sovitut pelisäännöt ja rajat kuuluvat monikulttuurisuuteen (mt. 46). Monikulttuurisuuden edistäminen on helpompaa pienemmissä yhteisöissä, kuten kouluissa ja työpaikoilla, kuin koko yhteiskunnassa. Kun uusia käytäntöjä kehitetään, on tärkeää ottaa huomioon esimerkiksi yhteisön jäsenten äidinkielet, juhlapäivät, erilaiset tavat ja maailmankatsomukset. (Mt. 48.)

Opinnäytetyössäni puhun monikulttuurisista nuorista, jolla tarkoitan nuoria, jotka ovat syntyneet tai joiden vanhemmista vähintään toinen on syntynyt muualla kuin Suomessa. Monikulttuuristen nuorten joukko on moninainen. Se käsittää sekä yksin ilman huoltajaa maahan tulleet, perheen kanssa maahan muuttaneet, ulkomailta adoptoidut, kaksoiskansalaiset sekä nuoret, jotka ovat asuneet aina Suomessa, mutta jonka vanhempi tai vanhemmat ovat muuttaneet Suomeen toisesta maasta. (Härninen, Honkasalo, Souto & Suurpää 2009, 6–7.)

3.2 Tavoitteena osallisuuden kokemus

Mona Särkelä-Kukko (2014, 36) määrittelee osallisuuden moniulotteiseksi tuntemisen, kuulumisen ja tekemisen kokonaisuudeksi. Nähdyksi, kuulluksi, arvostetuksi ja ymmärretyksi tuleminen on osallisuutta, kuten myös halu ja mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua päätöksentekoon (THL 2015b). Osallisuus on Suomessa poliittinen tavoite ja näkynyt 2010-luvun politiikka- ja hyvinvointiohjelmissa. Lähtöoletuksena on osallisuuden yhteys yksilön hyvinvointiin, joka tukee yhteiskunnallista toimintakykyä ja sosiaalista kestävyyttä. (Raivio & Karjalainen 2013, 12.)

Osallisuus on yksilöllinen kokemus ja jäsenyyden tunne. Osallisuus on omaehtoista ja omakohtaista. (Särkelä-Kukko 2014, 35.) Osallisuuden tunne voi syntyä esimerkiksi työn, harrastusten tai vaikuttamistoiminnan kautta. Kuulluksi tuleminen, sosiaaliset suhteet, omaan elämään vaikuttaminen ja muut arkiset asiat ovat tekijöitä osallisu-

den kokemuksen rakentumisessa. (Mt. 36.) Osallisuuden tunnetta ja yhteiskunnallista toimintakykyä tukevia elementtejä ovat riittävä toimeentulo, yhteisöön kiinnittyminen ja aktiivinen toiminta (Raivio & Karjalainen 2013, 16).

Osallisuuden aste ja yhteiskunnallinen toimintakyky ovat sidoksissa yksilön elämänvaiheisiin ja -tilanteisiin. Osallisuus tulee käsittää prosessina eikä pysyvänä tilana. Toisissa ikä- ja elämänvaiheissa olemme osallisempia ja yhteiskunnallisesti aktiivisempia kuin toisissa. (Mt. 15.) Yksilön voimavaroilla on yhteys osallisuuden kokemukseen ja kuulumisen tunteeseen. Aina yksilön kyvyt tai jaksaminen ei mahdollista osallisuuden syntymistä. Voimavarojen lisäksi yhteiskunnan rakenteet ja vallitseva asenneilmapiiri vaikuttavat osallisuuden rakentumiseen joko vahvistavalla tai heikentävällä tavalla. (Särkelä-Kukko 2014, 39.)

Lapset ja nuoret ovat muiden lailla osana monenlaisia yhteisöjä kuten perhettä, koululuokkaa ja kotikuntaa. Lasten ja nuorten osallisuutta voi edistää eri tasoilla riippuen siitä, millaisesta yhteisöstä on kyse. On tärkeää kysyä, miten lapset ja nuoret kokevat jäsenyyden yhteisössä, mutta myös tarkkailla yhteisön todellisia valmiuksia jakaa heille valtaa. (Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012, 16.) Kunnallisella tasolla nuorisotyöllä on ollut merkittävä rooli nuorten osallisuuden edistämisessä, sillä nuorisotoimet ovat usein vastanneet osallisuusprojekteista, nuorisovaltuustojen ohjauksesta ja koulutuksesta sekä nuorten rohkaisemisesta aloitteiden tekemiseen (Junttila-Vitikka, Gretschel & Kiilakoski 2012, 187). Vaikuttajaryhmissä on kuitenkin mukana vain vähemmistö eikä nuorisotyö tavoita kaikkia nuoria (mt. 190).

Osallisuuden määrittelyssä on olennaista huomioida, kuka osallisuutta määrittelee ja miten ja mihin sitä suhteutetaan (Särkelä-Kukko 2014, 49). Esimerkiksi nuoren osallisuus aikuisen näkökulmasta voi olla elämistä ja toimimista odotetulla tavalla ja vaikuttaminen tapahtuu tiettyjen rajojen sisällä. Nuoren näkökulmasta osallisuus taas voi tarkoittaa aitoa kuulluksi tulemistä eri yhteisöissä ja muutokseen tähtäävää vaikuttamista. (Harinen 2007.)

Osallisuuden kokemukset voivat jäädä toteutumatta nuorisotyön piirissä, jos toiminnan suunnittelu on pitkälti aikuisten määrittämää, uusien osallistujien vastaanottoon ei suhtauduta myönteisesti tai nuorisohjaajilla ei ole osallistavaa kasvatustotetta

työssään (Junttila-Vitikka ym. 2012, 190–192). Aikuisen rooli on antaa nuorille tukea ja toivoa siitä, että toiminnalla voi vaikuttaa ja saada aikaan (Gretschel 2007, 254). Gretschelin (2007, 251) mukaan nuorten hankkeissa aikuisten puuttuminen tulisi tapahtua nuorten kanssa neuvotellen ja hankkeen kaikki vaiheet tulisi olla julkisesti nähtävillä.

3.3 Vapaa-ajan merkitys nuoren elämässä

Vapaa-ajalla on nuorten elämässä tärkeä rooli sosiaalisen hyväksymisen ja itsetunnon kehittymisen kannalta (Harinen 2005, 38). Vapaa-aika on nuoren omaa aikaa, jota vietetään itse valitun tekemisen ja seuran parissa. Se on irrottautumista työstä, koulusta, kiireestä ja pakosta. (Määttä & Tolonen 2011, 5.) Nuorten vapaa-aika muodostuu kaverisuhteiden ylläpidosta, ohjatusta ja omatoimisesta harrastamisesta, median käytöstä ja kodin piirissä olemisesta (Lapsiasiavaltuutetun toimisto 2014, 108).

Ystävyys- ja kaverisuhteet korostuvat vapaa-ajalla. Ystävien kanssa on mahdollista harrastaa, tutkia uusia asioita tai keskittyä vain olemiseen. (Aaltonen, Kivijärvi, Peltola & Tolonen 2011, 29.) Ystävyysmuodostumiseen vaikuttaa erilaisia tekijöitä esimerkiksi asuinpaikka, koulu, harrastukset ja elämäntyyli, joista toisiin voi itse vaikuttaa ja toisiin taas ei (mt. 33). Ystävyksiä muodotuu nuorten kesken myös internetissä, mutta erityisesti se toimii ystävyysmuodostumisen kanavana. Verkossa voi tutustua uusiin nuoriin, joilla on yhtäläisiä kiinnostuksen kohteita eikä maantieteellinen etäisyys ole rajana. (Mt. 40–41.)

Vuoden 2016 Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan 89% lapsista ja nuorista harrastaa jotain (Merikivi, Myllyniemi & Salasuo 2016, 56). Harrastukset mahdollistavat nuorten toisiinsa tutustumisen eri tavalla kuin kouluympäristössä, sillä harrastukset perustuvat yleensä vapaaehtoiseen osallistumiseen. Harrastuksen luonteesta riippuu, miten paljon ne sisältävät yhteyksiä toisiin nuoriin. Kotona tapahtuva harrastaminen tai yksin harrastettavat lajit eivät välttämättä sisällä yhteyksiä toisiin nuoriin, mutta toisaalta ”nettiharrastukset” voivat mahdollistaa rajoja ylittävät ystävyys- ja keskustelusuhteet. (Anttila 2007, 27.)

Yleisin harrastamisen muoto on liikunta eri muodoissaan (Merikivi ym. 2016, 59). Urheiluharrastukset vähenevät nuorilla iän myötä ja vain noin kolmannes on mukana urheiluseurassa 15-vuotiaana, kun 11–15-vuotiaiden kohdalla urheiluseuran toimintaan osallistuu puolet ikäryhmästä (Lapsiasiavaltuutetun toimisto 2014, 108). Yleisimpiä syitä vapaa-ajan liikkumattomuuteen on ajanpuute, kielteiset asenteet liikuntaa kohtaan, lahjattomuus ja huonot kokemukset koululiikunnasta (Merikivi ym. 2016, 81–82). Vanhempien kanssa yhdessä liikkuminen vaikuttaa myönteisesti nuoren myöhempään liikunta-aktiivisuuteen (mt. 87).

Ystävän mukana on mukavampaa ja helpompaa lähteä uuteen harrastukseen kuin yksin. Ystävän tuki motivoi nuorta lähtemään harrastuksiin ja jatkamaan niitä silloin, kun itse ei ole motivoitunut. Jos nuorella ei ole kaveria, hän saattaa jäädä harrastusmaailman ulkopuolelle. (Kautto 2009, 70.) Harrastusten tai yhteisen toiminnan ulkopuolelle jää herkästi nuoria, jotka eivät ole asuneet Suomessa kauan, jotka puhuvat äidinkielenään muuta kuin suomea, joilla on vähän ystäviä (Harinen 2005, 80) tai jotka kokevat itsensä erilaisiksi (mt. 63). Vuoden 2013 Kouluterveyskyselyssä kävi ilmi, että noin 18% ulkomaalaista syntyperää olevilla nuorilla ei ole yhtään läheistä ystävää, joka oli yli kaksinkertainen määrä suhteessa suomalaista syntyperää oleviin nuoriin (THL 2015c). Kyselyyn vastaajat olivat peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaita ja lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoita (THL 2015d). Maahanmuuttajan kohdalla suomalaisen ystävän paikallistuntemus on avuksi uusiin harrastuksiin ja paikkoihin tutustuessa (Anttila 2007, 29). Kokemukset torjutuksi tulemisesta vertaisten keskuudessa vaikuttaa myöhemmälle mukaan pyrkimiselle ja yksikin tällainen kokemus voi maahanmuuttajanuoren kohdalla estää uudet yritykset (Honkasalo & Harinen 2007, 51).

Organisoimaton ja omaehtoinen vapaa-aika eli kavereiden kanssa muuten vain oleminen tai hengailu on nuorille olennaista ja juuri se voi tuntua nuorelle omimmalta ajalta. Hengailu on sosiaalista toimintaa, jossa on tärkeää yhdessäolo ja päämäärättömyys. (Aaltonen ym. 2011, 45.) Hengailua voi tapahtua esimerkiksi julkisissa tai puolijulkisissa tiloissa kuten ostoskeskuksissa tai nuorisotalolla (mt. 47, 49). Noora Pyyry (2015, 7) luonnehtii hengailua nuorten leikiksi, jota ei kuitenkaan nähdä kehittäväenä ja tärkeänä kuten lasten leikkimistä. Hengailuun liittyvä leikkimielisyys ja im-

provisointi on tärkeitä nuoren elämässä, joka on usein hyvin aikataulutettua ja organisoitua (mt. 8).

Medialaitteet ja median käyttötavat ovat monin tavoin osa lasten ja nuorten arkea (Mulari & Vilmilä 2016, 125). Media on mukana sosiaalisessa kanssakäymisessä ja harrastustoiminnassa (mt. 125–126). Harrastukset voivat liittyä suoraan mediaan, kuten valo- ja videokuvaaminen tai bloggaaminen, mutta vielä yleisemmin mediaa hyödynnetään osana muita harrastuksia esimerkiksi etsimällä tietoa tai pitämällä yhteyttä omaan harrastusryhmään (mt. 132–133). Nuoret pitävät yhteyttä perheenjäseniin ja ystäviin median välityksellä ja valtaosa nuorista tekee tätä päivittäin (Merikivi ym. 2016, 69). Vuoden 2016 Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimukseen osallistuneista 10–19-vuotiaista nuorista suurimmalle osalle puhelin on tärkein medialaite (Mulari & Vilmilä 2016, 127). Television katseleminen taas nousi tutkimuksessa suosituimmaksi nuorten ja aikuisten perheenjäsenten yhteiseksi ajanvietteeksi (mt. 129).

Nuorten kulutus keskittyy pitkälti vapaa-ajan tarpeisiin kuten teknisiin laitteisiin ja vaatteisiin (Kestilä, Määttä & Peltola 2011, 136). Taloudellinen eriarvoisuus lasten ja nuorten välillä voi määrittää sosiaalista asemaa ja osallisuutta muiden lasten ja nuorten keskuudessa. Pahimmillaan se voi johtaa syrjimiseen, kiusaamiseen ja ulossulkemiseen ryhmästä. Yhteiset kiinnostuksen kohteet ja vähäiset materiaaliset erot ovat lapsia yhdistäviä tekijöitä, jotka vaikuttavat vertaissuhteiden muodostumiseen. (Hakovirta & Rantalaiho 2014, 33.)

Nuoren vapaa-aikaan vaikuttaa keskeisesti kotiolot, viettäähän nuori kotona valtaosan vapaa-ajastaan. Arvostukset ja käytännöt liittyen elintapoihin ja vapaa-aikaan opitaan usein vanhemmilta. Nuoren vapaa-aikaan vaikuttaa myös perheen sosiaalinen, taloudellinen ja terveydellinen tilanne. (Kestilä ym. 2011, 137.) Aina nuorella ei ole mahdollisuutta harrastaa mitä haluaa. Esteeksi voi muodostua harrastuksen kalteus, hankalat kulkuyhteydet, ajan tai tilan puute, mutta yhtä lailla itseluottamuksen, uskalluksen tai motivaation puute. (Gretschel, Laine, Siivonen, Peltonen & Myllyniemi 2011, 110.) Sosiaaliset vaikeudet ja terveydentilaan liittyvät ongelmat voivat myös estää osallistumisen vapaa-ajan toimintaan (mt. 111).

Vanhempien ja ammattikasvattajien puheissa erilaiset vapaa-ajanviettotavat saavat erilaisia arvoja. Toiset voidaan nähdä kasvattavina ja myönteisinä, toiset taas epäilyttävänä (Kestilä ym. 2011, 142) tai vääränlaisina vapaa-ajan sisällöiltä (Aaltonen ym. 2011, 55). Vanhemmat ja ammattikasvattajat kannustavat mielellään nuoria kehittävään ja turvalliseen ajanviettoon, joka voi sisältää vaativia suorituksia, sen sijaan, että vapaa-aikana olisi mahdollista olla tekemättä mitään ja levätä (mt. 54–55).

3.4 Monikulttuurisen nuorisotyön piirteitä

Nuorisolaissa (2 §) nuorisotyöllä tarkoitetaan nuoren aktiivisen kansalaisuuden edistämistä, sosiaalista vahvistamista, kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta. Nuorisotoiminnan keskeisinä tavoitteina on osallistumisen ja osallisuuden edistäminen (Cantell 2000, 101). Nuorisotyö on monikulttuurista, kun se huomio erilaisia tarpeita ja pitää kynnyksen matalana erilaisille yksilöille ja ryhmille (mt. 10). Monikulttuurisessa nuorisotoiminnassa painotetaan yhdenvertaisuutta eikä hyväksytä syrjintää eikä rasismia. Kaikilla on lähtökohtaisesti samanlaiset mahdollisuudet osallistua (mt. 98.), vaikka yhdenvertaiseen lopputulokseen pääseminen voi edellyttää sitä, että kaikille ei tarjota samanlaista toimintaa tai yhtä paljon (Jonninen 2012, 33). Esimerkiksi vähemmistöryhmiin kuuluvilla nuorilla voi olla erityistarpeita (Pyykkönen 2007, 34).

Monikulttuurisen nuorisotyön kohteena ovat vain vähän aikaa ja pitkään Suomessa asuneet nuoret, Suomessa syntyneet vähemmistökulttuurin edustajat ja suomalaisnuoret. Kohderyhmä on laaja ja moninainen. (Honkasalo & Souto 2007, 115.) Monikulttuurinen nuorisotyö ei ole yhtä kuin maahanmuuttajataustaisten nuorten kotouttamista suomalaiseen yhteiskuntaan vaan sen tarkoituksena on sekä edistää kaikkien nuorten keskinäisiä suhteita ja yhdenvertaisuutta (Jonninen 2012, 34) että tukea nuorten valmiuksia toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa (Honkasalo & Souto 2007, 126). Yhteisen tekemisen kautta eri taustoista tulevien nuorten toisiinsa tutustuminen helpottuu ja kielteiset ennakkoluulot hälvenevät (mt. 128).

Nuorisotyön kentällä monikulttuurisuutta määritellään yleensä asiakkaiden eli nuorten kulttuurisista ja etnisistä taustoista käsin. Esimerkiksi monikulttuurisiksi nuorisotaloik-

si nimetään nuorisotaloja, joiden asiakkaat ovat suureksi osaksi monikulttuurisista taustoista. Monikulttuurisuuden ei aina katsota kuuluvan koko nuorisotoimelle vaan vastuu sysätään helposti yksittäisten talojen työntekijöiden vastuulle. (Honkasalo, Souto & Suurpää 2007, 11.) Monikulttuurisuuteen usein havahdutaan vasta siinä vaiheessa, kun nuorisotalojen kävijämäärissä huomataan maahanmuuttajanuorten osuuden kasvu (Honkasalo & Souto 2007, 115). Työyhteisön monikulttuurisuus voi toimia osoituksena kulttuurisesta avoimuudesta (mt. 121). Asiantuntevan henkilöstön palkkaamisessa ei kuitenkaan tulisi odottaa konflikti- tai kriisitilannetta. Etnisten ristiriitojen sovittelua ei voi jättää maahanmuuttajataustaisen työntekijän tehtäväksi vaan monikulttuurisuuteen liittyvät tiedot ja taidot tulisi olla hallussa kaikilla työntekijöillä. (Mt. 130–131.)

Monikulttuurisen osaamisen edellytyksenä on, että erilaisille arvoille ja elämäntavoille annetaan tilaa eikä pyritä yhdenmukaistamaan nuorten toimintaa ja elämää (mt. 131). Nuorten kulttuuristen ja yksilöllisten erojen huomioiminen ja niistä kiinnostuminen mahdollistaa toisen ymmärtämisen ja uuden oppimisen (mt. 132). Nuorisotyöntekijöiden asenteet maahanmuuttajia kohtaan ovat tärkeässä asemassa (Jonninen 2012, 31). Nuorisotyöntekijä on nuorille roolimalli, joka välittää puheiden ja tekojen kautta tietynlaisia arvoja ja malleja (Cantell 2000, 101), puuttuu ennakkoluuloihin ja näyttää, miten vieraasta kulttuurista tulevat nuoret otetaan huomioon (Jonninen 2012, 31). Nuorisotyöntekijän tehtävä on myös lisätä nuorten välistä vuorovaikutusta ja sosiaalisia taitoja, esimerkiksi nuorten ryhmiä sekoittamalla (Honkasalo ym. 2007, 69). Monikulttuuristen teemapäivien tai tempausten kautta voi tuoda esille kulttuurista moninaisuutta, mutta se ei yksin tee nuorisotyöstä monikulttuurista. Teemapäivien kautta voi välittyä yleistävä kuva kulttuurisista ryhmistä ja ne voivat vahvistaa erilaisuutta muiden välillä. (Honkasalo & Souto 2007, 122.)

Monikulttuuristen nuorten osallistumista toimintaan voi estää puutteellinen tietoinninan mahdollisuuksista, toimintaan liittyvät ennakkoluulot, nuorten vanhempien kielteinen suhtautuminen, ohjaajien asenneongelmat tai jännitteet nuorisoryhmien välillä (mt. 121). Nuorten kuuleminen ja osallistuminen toiminnan suunnitteluun vaikuttaa heidän osallistumiseen. Harmillisen usein aikuiset suunnittelevat ja rekrytoivat vasta sitten nuoria, mikä on näkynyt erityisesti tytöille suunnatuissa toiminnoissa. (Honkasalo 2012, 270–272.) Nuorisotyö ei välttämättä ole monikulttuurisille yhteisöil-

le tuttua, minkä takia tiedon jakamista vanhemmille ja nuorisotyön avoimuutta kaikille tulisi korostaa (Honkasalo ym. 2007, 36). Nuorella sukupolvella on aikuisia enemmän kokemusta ja tietämystä monikulttuurisuudesta, mikä kannattaa huomioida ja mahdollisesti hyödyntää nuorisotoiminnassa. (Honkasalo & Souto 2007, 132)

Maahanmuuttajataustaiset nuoret kaipaavat monikulttuurista toimintaa, joka houkuttelee myös suomalaisia nuoria (mt. 123). Maahanmuuttajalähtöiseksi profiloitu toiminta ei houkuttele kantaväestön nuoria tai he eivät koe kuuluvansa kohderyhmään, mutta myös maahanmuuttajataustaiset nuoret voivat karsastaa sitä (Honkasalo ym. 2007, 12). Maahanmuuttajien oma eriytetty toiminta ei saisi muodostua sellaiseksi, joka sulkee yksilöitä tai ryhmiä ulkopuolelle tai vahvistaa erottautumista. Eriytetyn toiminnan tarkoitus ja sisältö tulee olla tarkkaan mietitty ja se kannattaa suunnitella siten, että se helpottaa myös muuhun toimintaan osallistumista. (Honkasalo & Souto 2007, 122.) Maahanmuuttoon liittyvien kokemusten jakaminen ja omalla äidinkielellä puhuminen vertaisten kanssa on maahanmuuttajille tärkeää (mt. 122), mutta se on toisaalta haaste monikulttuurisessa nuorisotyössä (Harinen 2005, 80). Nuorisotyön tarjoaman toiminnan ja harrastusten kautta maahanmuuttajanuoren kotoutuminen helpottuu ja suomen kieli vahvistuu, kun hän voi kohdata muita nuoria ja luoda uusia ystävyysyhteistyösuhteita turvallisessa ympäristössä. Yhteinen harrastus tukee suomalaisen ja maahanmuuttajataustaisen nuoren välistä ystävyyttä ja tätä kautta nuorten perheet voivat myös tutustua toisiinsa. (Jonninen 2012, 32.)

Monipuoliseen tiedottamiseen panostaminen on olennaista, kun halutaan tavoittaa toiminnasta kiinnostuneet nuoret. Selkokielinen tiedottaminen ei palvele vain monikulttuurisia nuoria ja yhteisöjä vaan myös muita. Suullinen tiedottaminen on toimiva tapa tavoittaa nuoria. Nuorten sosiaalinen käyttäytyminen ja heidän viestintätavat ovat jatkuvassa muutoksessa, joten uusia tiedottamisen tapoja tulee löytää ja kehittää. (Mt. 35.) Ystävät ovat tärkeä tietolähde myös monikulttuuristen nuorten kohdalla (Honkasalo ym. 2007, 35). Vaikka pakolaistaustaiset ja vain vähän aikaa Suomessa asuneet nuoret tarvitsevat omalla äidinkielellä toteutettua toimintaa ja tiedottamista (Pyykkönen & Saukkonen 2009, 126), toiminnan monikielisyyteen ei usein ole resursseja (Honkasalo & Souto 2007, 121). Useammalla kielellä tiedottaminen, esimerkiksi nettivisuilla tai ilmoituksissa, voi joskus riittää muuta kuin suomea äidinkielenään

puhuvalla nuorelle todisteena siitä, että toiminnassa huomioidaan erilaisuuksia (mt. 121).

Nuoren voi olla vaikea osallistua toimintaan ilman perheen luottamusta (Jonninen 2012, 39). Luottamus nuorisotoimintaan lisääntyy, kun vanhemmat saavat tietoa sen sisällöistä ja säännöistä (Honkasalo ym. 2007, 67). Vanhempien kanssa tehdyllä yhteistyöllä huolehditaan nuoren turvallisuudesta. Koulujen vanhempainillat ja alueelliset asukasyhdistykset ja maahanmuuttajayhdistykset ovat toimivia tiedottamisen väyliä. (Mt. 25.) Jalkautuminen alueelle on tärkeä tavoittamisen menetelmä, erityisesti monikulttuuristen nuorten kohdalla. Sitä kautta nuorisotyöntekijä voi tutustua alueen nuoriin ja helpottaa sitä kautta heidän osallistumistaan toimintaan, mutta myös selvittää syitä, mitkä liittyvät osallistumattomuuteen. (Mt. 38.)

4 MENETELMÄT

Opinnäytetyöni kehittämismenetelmiä olivat osallistuva havainnointi ja teemahaastattelut, jotka kummatkin ovat kvalitatiivisia eli laadullisia menetelmiä. Osallistuvan havainnoinnin ja teemahaastattelujen avulla halusin kerätä tietoa siitä, miten Halisten alueella nuorten toimintaa on toteutettu ja toteutetaan, sekä millaisia haasteita ja onnistumisia toiminnan järjestämisessä on kohdattu. Havainnoinnin ja haastattelun valikoituminen kehittämismenetelmikseni oli tilaajan toivomus, mutta niiden toteuttamisen ja kysymysten laatimisen toteutin itsenäisesti. Halisten alueelle painottuvan aiheiston lisäksi toteutin yhteisölliseen 8x8-menetelmään pohjautuvan ideointituokion, jonka tarkoituksena oli saada uusia näkökulmia ja vertailupohjaa Halisten alueen ulkopuolelta. Tässä luvussa kerron menetelmistä ja niiden toteuttamisesta.

4.1 Osallistuva havainnointi

Havainnointi on kehittämistyön menetelmä, jonka avulla voi saada tietoa esimerkiksi ihmisten käyttäytymisestä. Tutkimuksellinen havainnointi on systemaattista tarkkailua. Havainnointia käytetään usein muiden menetelmien, kuten haastattelun tai kyselyn, lisänä tai tukena, mutta sitä käytetään myös itsenäisesti. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 114.) Havainnointia voi tehdä usealla eri tavalla. Havainnointi voi olla tiukasti säänneltyä ja havainnoijan rooli on olla ulkopuolisena toimijana, jolloin puhutaan systemaattisesta havainnoinnista. Osallistuva havainnointi on vapaata ja tilanteessa mukautuvaa ja siinä havainnoija osallistuu ryhmän toimintaan. Käytännössä näiden kahden havainnoinnin lajin väliin sijoittuu paljon välimuotoja. (Hirsjärvi 2007, 209–210.)

Tein osallistuvaa havainnointia keväällä ja kesällä 2016. Tein kehittävää harjoittelua ni hankkeessa samaan aikaan, joten yhteisön sisään pääseminen ei ollut ongelmallista. Oma roolini työpajoilla oli havainnoida nuoria ja toimintaa, mutta autoin aina tarpeen mukaan nuoria ja ohjaajia. Nuorille näyttäydyin ohjaajana kuten muutkin paikalla olevat aikuiset eikä heille mainittu siitä, että havainnoin toimintaa. Havainnoinnista kertominen olisi ollut haasteellista, koska toimintaan osallistuneet nuoret vaih-

tuivat usein. Asiasta olisi pitänyt mainita jokaisella kerralla ja sillä olisi voinut olla negatiivisia vaikutuksia nuorten osallistumiseen.

Keväällä laadin havainnointia varten rungon (ks. Liite 1), johon määrittelin asioita, joihin kiinnittäisin huomiota. Tein osallistuvaa havainnointia rungon pohjalta kesäkuussa ja elokuussa yhteensä kuudelta (6) työpajakerralta. Kevään osallistumiskerrat työpajoihin helpottivat havainnointirungon laatimista. Osallistuvassa havainnoinnissa kiinnitin huomiota nuorten innostuneisuuteen ja aktiivisuuteen, ohjaajien ja nuorten väliseen toimintaan ja toimintaan liittyviin haasteisiin ja onnistumisiin. Tarkkailin myös omaa vaikutustani toimintaan. Havainnointirunkoon lisäsin myös tiedot toiminnasta eli mitä työpajassa tehtiin, missä ja milloin toimintaa oli, kuinka paljon oli osallistujia ja miten toimintaa oli markkinoitu. Työpajojen aikana tein muutamia merkintöjä paperille, mutta yleensä kirjasin havainnot ylös seuraavana päivänä.

Työpajojen osalta on täytetty työpajareporttipohjia (ks. Liite 2), joilla täydensin osallistuvaa havainnointia. Hyödynsin raportteja samalla kun kirjasin ylös havaintojani. Kevään työpajakerroista, joissa en tehnyt suunnitelman mukaista osallistuvaa havainnointia, käytin raportteja ja harjoittelupäiväkirjamerkintöjäni havainnoinnin tukena. Työpajareportteihin on kerätty tiedot kohderyhmän osallistujamääristä ja heidän taustoistaan, toiminnan tavoitteista, toteutumisesta, vaadituista resursseista ja ohjaajien arviointia työpajakerrasta. Työpajareportteja on jokaiselta työpajakerralta eli yhteensä 14 kpl.

Menetelmänä osallistuva havainnointi sopi hyvin tilanteeseen, jossa hankkeen toiminta oli juuri aloitettu alueella. Tällöin oli mahdollista päästä seuraamaan toiminnan alkuvaiheita käytännössä. Pidin tärkeänä sitä, että olin itse paikan päällä tarkkailemassa toimintaa sen sijaan, että olisin saanut tietoja ainoastaan työpajaohjaajilta. Haasteena oli kuitenkin toisinaan se, että toimintaa ohjaavia aikuisia oli suhteessa osallistuviin nuoriin melko monta. Tämä ei aina puoltanut tarvetta läsnäololleni. En ollut kuitenkaan valmis tinkimään havainnointikerroista, joita ei mielestäni ollut yhtään ylimääräistä. Nuorten vähäinen osallistuminen hankaloitti havainnointia, koska muutama nuori ei vielä koosta ryhmää, jonka keskinäisen toiminnan tarkkailu oli yksi havainnoinnin osa-alueista.

Havainnointimenetelmiin on kohdistunut kritiikkiä esimerkiksi siitä, että havainnoija voi vaikuttaa tutkittavaan tilanteeseen ja muodostaa tunnesiteitä havainnoitavaan ryhmään, mikä heikentää havainnoinnin objektiivisuutta (Ojasalo ym. 2014, 116–117). Koen, että omat havaintoni työpajoista ovat subjektiivisia ja samasta tilanteesta toinen olisi luultavasti kirjannut ylös erilaisia asioita. Tämän takia kehittämistyö ei voisi olla vain osallistuvan havainnoinnin varassa vaan se täydentää muiden menetelmien tuloksia.

4.2 Teemahaastattelut

Haastattelu tutkimusmenetelmänä on yleinen ja se sopii monenlaisiin kehittämistehäviin. Haastattelun kautta on mahdollista saada syvällistä tietoa kehittämiskohteesta, uusia näkökulmia vähän tutkittuun aiheeseen tai selvennystä vaikeista tai aroista aiheista. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 106.) Lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu ovat tutkimushaastattelumuotoja (Vilka 2015, 124). Strukturoidussa haastattelussa eli lomakehaastattelussa kysymykset tai väitteet ovat tarkassa järjestyksessä, kun taas strukturoimaton haastattelu on vapaata keskustelua tietyn aihepiirin ympärillä. Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. (Hirsjärvi 2007, 203.) Teemahaastattelua kutsutaan myös nimellä puolistrukturoitu haastattelu (Vilka 2015, 124).

Teemahaastattelussa on tyypillisesti aihepiirit tiedossa, mutta kysymyksille ei ole tarkkaa muotoa tai järjestystä (Hirsjärvi 2007, 203). Laadullisessa tutkimushaastattelussa tulisi välttää kysymyksiä, joihin voi vastata kyllä tai ei. Kysymykset, jotka alkavat mitä, miten, millainen tai miksi, kartoittavat laajemmin tutkittavan käsityksiä ja kokemuksia. (Vilka 2015, 128.) Haastattelutilanteessa voi tehdä uusia kysymyksiä ja tilanteeseen sopimattomat kysymykset voi jättää esittämättä, vaikka ne olisi etukäteen laadittu (Ojasalo ym. 2014, 108.)

Halisten alueella on toteutettu nuorisotyötä eri muodoissa 2000-luvun alusta lähtien. Haastattelun kehittämistyötäni varten neljää henkilöä, jotka ovat toteuttaneet tai toteuttavat toimintaa nuorille Halisten alueella. Haastateltavat olivat ohjaaja Turun kaupungin nuorisopalveluista, vapaaehtoistyöntekijä Turun Kotikirkosta ja nuoriso-

ohjaajat (2) Q-vuoren ja Halisten nuorisotoiminnasta (jatkossa QuHa), joka on toteutettu SPR:n ja Turun kaupungin yhteistyönä. Kaikki haastateltavat olivat naisia. Haastattelin kummatkin QuHan nuoriso-ohjaajat, mutta toiselle työntekijälle esitin vain osan kysymyksistä, koska hän oli aloittanut työt vasta kesällä 2016. Toteutin haastattelut elokuussa, syyskuussa ja lokakuussa 2016. Aineiston tulokset ja analyysi -luvussa haastateltavat on merkitty lyhenteillä (H1, H2, H3 ja H4), jotka eivät vastaa edellä mainittua haastateltavien järjestystä.

Haastattelujen tarkoituksena oli saada tietoa alueella toteutetusta nuorisotyöstä, toiminnan sisällöstä, alueellisesta yhteistyöstä, nuorten tavoittamisesta, monikulttuurisista erityispiirteistä ja kaikkiin näihin liittyvistä haasteista ja onnistumisista. Haastatteluissa pyysin haastateltavia vastaamaan oman kokemuksensa perusteella kysymyksiini. Haastattelukysymyksiä muotoilin sitä mukaa, kun perehdyin tietoperustaan. Erityisesti monikulttuuriseen nuorisotyöhön liittyvä kirjallisuus vaikutti kysymyksenasetteluun. Haastattelurunko (ks. Liite 3) oli kaikille sama, mutta ensimmäisten haastattelujen jälkeen jätin osan kysymyksistä pois ja toisinaan tein täsmentäviä kysymyksiä tarpeen tullen.

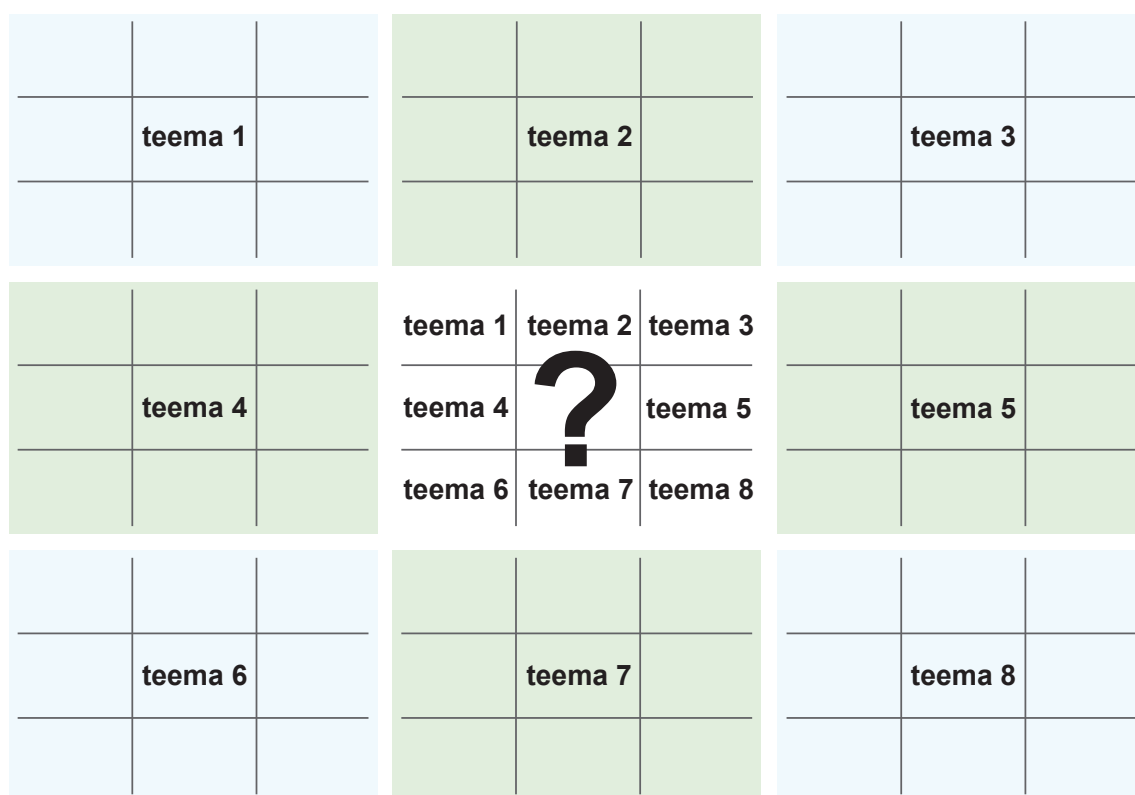
Sovin haastatteluista sähköpostitse. Ilmoitin haastateltaville etukäteen haastattelun teemat, mutta kahdelle ensimmäiselle haastateltavalle en ehtinyt antaa kysymyksiä luettavaksi etukäteen. Kahdelle jälkimmäiselle haastateltavalle toimitin kysymykset etukäteen sähköpostitse, mikä helpotti heidän valmistautumistaan haastatteluun. Haastattelupaikat määräytyivät haastateltavien ehdotusten perusteella. Haastattelut kestivät noin tunnin, paitsi osittainen haastattelu kesti noin 20 minuuttia. Äänitin haastattelut ja litteroin ne jälkikäteen, mikä vapautti minut haastattelutilanteessa kuuntelijan rooliin.

Haastattelut antavat kattavan kuvan Halisissa järjestetystä nuorten toiminnasta noin vuosikymmenen ajalta. Teemahaastatteluista saatu tieto on luotettavaa, mutta sen tuloksia ei voi suoraan yleistää muihin paikkoihin, koska aineisto on painottunut tiettyyn asuinalueeseen Turussa. Teemahaastattelut tukevat osallistuvaa havainnointia, joissa kummassakin on ollut tarkkailun alla samansuuntaiset teemat. Jälkikäteen ajateltuna alueella toimivien työntekijöiden haastattelut aineistonhankintatapana ei ollut mielestäni paras mahdollinen. Monipuolisempaa ja hankeympäristöön sopivaa ai-

neistoa olisi voinut saada benchmarkkaamalla muita nuorten monikulttuuriseen toimintaan liittyviä hankkeita. Eri puolella Suomea toteutettujen ja käynnissä olevien hankkeiden kokemuksista olisi voinut kerätä kattavamman kokonaisuuden ja juuri hankkeita palvelevan ohjeistuksen.

4.3 Ideointituokio (8x8-menetelmä)

Luovuusmenetelmillä ja -työkaluilla pyritään tuottamaan uusia ideoita, näkökulmia ja ratkaisuja monenlaisiin kehittämishankkeisiin (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014 158). 8x8-menetelmä on yhteisöllinen ideointimenetelmä, joka muistuttaa ajatuskarttaa, mutta on kurinalaisempi. Menetelmässä ongelma tai kysymys kirjoitetaan paperille, jonka ympärille asetetaan kahdeksan paperia ja niihin kirjoitetaan ongelmaan tai kysymykseen liittyvää näkökulmaa tai teemaa. Nämä kahdeksan näkökulmaa siirretään uusiksi aloituspisteiksi ja jokaisen näiden ympärille kootaan kahdeksan ideaa (ks. Kuvio 2). (Mt. 163.)

Kuvio 2. 8x8-menetelmä. Opinnäytetyön tekijän kooste Ojasalon, Moilasen & Ritalahden (2014, 164) esimerkkien pohjalta.

Koska kesällä ja syksyllä keräämäni aineisto oli painottunut vahvasti Halisiin, halusin vielä kerätä 8x8-menetelmällä vertailevaa näkökulmaa toisesta toimintaympäristöstä. Sata omenapuuta -hankkeen työpajat olivat jatkuneet syksyllä Valmo-luokissa, joten tiedustelin hankkeen harjoittelutiimin halukkuutta osallistua ideointituokioon. Harjoittelutiimissä oli sillä hetkellä 5 opiskelijaa, joista kolme toimivat työpajojen ohjaajina, yksi tiiminvetäjänä ja yksi hankkeen viestinnässä. Ehdotin tiimille ajankohtia Doodle-ajanvarauspalvelun välityksellä. Päätin toteuttaa ideointituokion, mikäli vähintään neljälle opiskelijalle löytyisi yhteinen ajankohta. Päiväksi valikoitui 12.12.2016 ja varasin sille 1,5 tuntia aikaa. Ideointituokioon piti osallistua neljä opiskelijaa, mutta paikan päälle tuli kaksi.

Tavoitteenani oli järjestää ideointituokio siten, etten itse vaikuta valittuihin teemoihin vaan ne lähtevät osallistujista. Toivoin myös saavani aiheeseen liittyviä uusia ideoita, hankkeen aikana koettuja haasteita tai onnistumisia ja mahdollisia ratkaisuehdotuksia. Käytin kysymyksissä apuna kehittämistyötä varten laatimiani tutkimuskysymyksiä.

Olin laatinut ideointituokiota varten tarkan suunnitelman (ks. Liite 4). Kerta muodostui erilaisista vaiheista, jotka sisälsivät pohjustuksen, itsenäistä ideointia, ideoiden koon-tia, parityöskentelyä ja näkökulmien kokoamista. Opiskelijoiden ei tarvinnut valmistautua ideointituokioon, vaan kerroin työskentelyohjeet ennen aloittamista. Suunnitelmani mukaan ideointituokion kesto oli 1 t 15 minuuttia ja se piti melko tarkasti paikkansa. Jos peruuntumiset olisivat olleet tiedossa etukäteen, olisin voinut muokata suunnitelmaa sopivammaksi pienemmälle ryhmälle. Alkuperäiseen suunnitelmaani vaikutti muun muassa se, että olin alun perin arvioinut sen kestoksi noin tunnin. Tämän takia olin päättänyt jakaa osallistujat pareiksi vaiheessa 2 sen sijaan, että ideointi olisi tapahtunut kaikkien osallistujien kesken.

Pohjustuksena työskentelylle kerroin, mitä ideointituokiossa on tarkoitus tehdä ja mitä aineistolla teen. Määrittelin osallistujille, mitä tarkoitan monikulttuurisella nuorten vapaa-ajan toiminnalla, koska tästä voi olla erilaisia käsityksiä. Toteutin kerran melko pitkälle alkuperäisen suunnitelman mukaan, mutta en voinut odottaa kahden opiskelijan tuottavan alkuideoinnin aikana yhtä paljon ideoita kuin neljän kanssa. Itsenäinen alkuideointi tuotti yhteensä 7 ideaa ja päätimme ottaa ne kaikki seuraavaan vaihee-

seen mukaan. Osallistujat saivat miettiä jokaiseen ideaan näkökulmia 5 minuuttia. Siinä ajassa näkökulmia kertyi neljästä kuuteen. Lopuksi kävimme yhdessä kaikki näkökulmat läpi ja varmistin, että olin ymmärtänyt ne oikein. Kysyin vielä muutamasta aiheesta mahdollisia työpajakokemuksia.

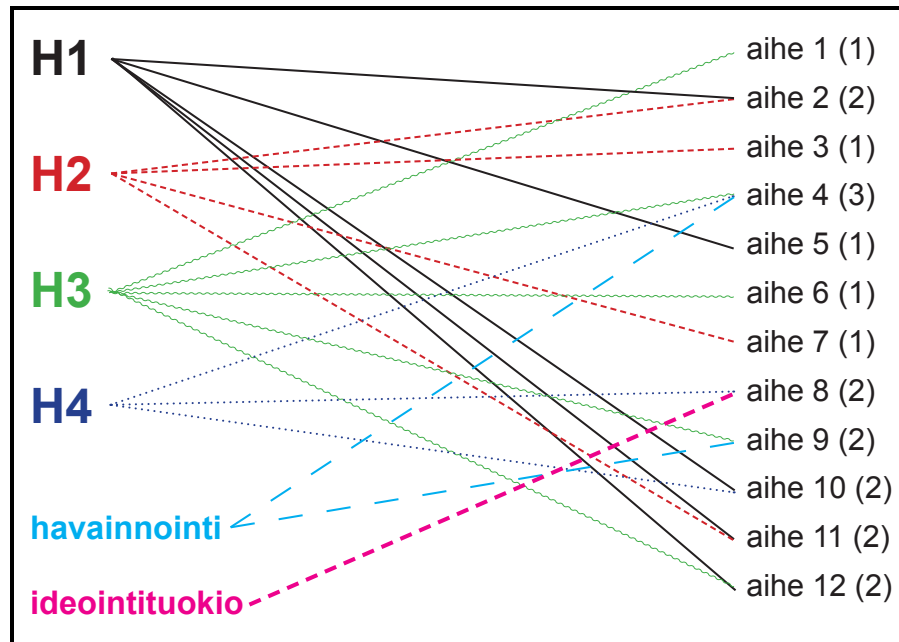
Vaikka alun perin en olisi pitänyt ideointituokiota vain kahdelle osallistujalle, halusin hyödyntää paikalle tulleiden ajatuksia ja kokeilla menetelmää käytännössä. Aikataulu oli mielestäni aika tiukka, mutta se ei koitunut ongelmaksi tässä tilanteessa. En puuttunut osallistujien ideointiin vaan pystyin pysymään ulkopuolisena tarkkailijana ja toiminnan ohjaajana. Välillä kuitenkin kehotin heitä kirjoittamaan keskustelemaansa asioita tarkemmin paperille, kun ajattelin sen avaavan aiheita itselleni paremmin. Näin pieneltä osallistujamäärältä kerätty tieto ei ole yleistettävissä, mutta antaa jossain määrin suuntaa siitä, millaisia ajatuksia aihe päällimmäisenä voi herättää. Mikäli osallistujia olisi ollut neljä, näkökulmat olisivat voineet syventyä ja edetä ensimmäisistä ajatuksista.

4.4 Aineiston analysointimenetelmä

Lajittelin jokaisesta menetelmästä saadut tulokset ensin menetelmäkohtaisesti, jonka jälkeen yhdistin tuloksia. Aloitin haastatteluista, jonka koin olevan menetelmistä eniten tietoa antava ja teemat selkeitä. Litteroinnin jälkeen lajittelin jokaisen haastateltavan vastauksista haastatteluteemoihin liittyvät asiat siten, että korostin niitä litteroinnissa omilla väreillään. Asiat eivät välttämättä olleet aina kyseisten kysymysten vastauksissa vaan teemoihin liittyviä asioita saattoi tulla esille myös muiden kysymysten yhteydessä.

Käytyäni kaikki teemat läpi, kokosin asiat omaan tiedostoon ja merkitsin nämä haastateltavien lyhenteillä (H1 jne.). Tämän jälkeen kirjasin käsin paperille haastateltavien lyhenteet ja aihe sanat, jotka yhdistin viivalla (ks. Kuvio 3). Näin sain selville, kuinka monta kertaa tietty aihe tuli kussakin teemassa esille. Aiheet, jotka tulivat vähintään 2 kertaa esille, on tuotu mukaan tuloksiin, mutta myös aiheisiin liittyviä vertailukohtia on mukana.

Osallistuvan havainnoinnin purin siten, että tein jokaisesta kerrasta lyhyen kirjallisen koosteen, johon kirjasin ylös tiivistäen havainnointirunkoon liittyvät asiat. Tämän jälkeen lajittelin huomiot haastatteluteemojen alle (ks. Kuvio 3). Tästä ne oli helppo siirtää tukemaan haastattelun tuloksia. Ideointituokion tuloksista tein yhtä lailla koosteen, mutta lajittelin ne menetelmässä tulleiden teemojen alle. Esille tulleet aiheet siirsin muiden tulosten viereen vertailevaksi aineistoksi niiltä osin kuin oli aiheellista.

Kuvio 3. Havainnointikuva aiheiden esiintymisen kirjaamisesta eri menetelmien kohdalla yhden teeman alla.

5 AINEISTON TULOKSET JA ANALYYSI

Analysoin eri menetelmin keräämääni aineistoa teemoittain. Aineistosta valikoitui viisi teemaa, jotka ovat alueelliset erityispiirteet, kohderyhmän tavoittaminen, nuorten rooli toiminnassa, toiminnan ohjaajan ominaisuudet ja alueellinen yhteistyö. Jokaisen alaluvun lopussa on teemaan liittyvä kooste kuviomuodossa (ks. Kuviot 4–8).

5.1 Alueen monikulttuurisuus vaikuttaa toiminnan tarpeeseen

Monikulttuurisuuden tai maahanmuuttajien merkittävä osuus Halisten alueella tuli esiin jokaisen haastateltavan kohdalla. Alueella ei ole ollut nuorille riittävästi tekemistä ja tarve nuorisotyölle on selkeä (H1, H3, H4). Alue on kahden haastateltavan (H3, H4) mukaan jakautunut kahtia: toisen mukaan hyvinvoiviin ja tukea tarvitseviin (H4) ja toisen taas maahanmuuttajiin ja suomalaisiin (H3). Tämä oli yhden haastateltavan (H3) mukaan yksi toimintaan liittyvistä haasteista. Yhden haastateltavan (H2) mukaan alueella on nähtävissä joltain osin yhteisöllisyyttä, mutta toisaalta alueella on toisen haastateltavan (H4) mukaan ”epäsosiaalista elämää”, joka pitää sisällään työttömyyttä, päihteitä ja monikansallisuutta. Alueella on aloitettu nuorisotyö 2000-luvun alussa (H4), mutta se on ollut vähäistä: 1–2 iltaa viikossa ei ole ollut riittävästi tarpeeseen nähden.

Jos vertaa suomalaisia nuoria, kantasuomalaisia, miten heitä sanotaan ja maahanmuuttajia osa, niin (--) onhan he sillain energisiä enemmän ja ja vaatii (--) semmosta niinkun rajaa tavallaan enemmän (--) kyl he käytökseltään kuitenkin kunnioittaa aikuista enemmänkin jossain määrin kuin kantasuomalaiset. (H4)

Alueen monikulttuurisia nuoria luonnehditaan eläväisiksi (H1), energisiksi ja toimintaa kaipaaviksi (H3, H4). Alueen nuorilla on usein pikkusisaruksia hoidettavanaan (H1, H3, H4), joka tuli selkeästi ilmi myös työpajoja havainnoissa. Pikkusisarusten hoitaminen voi muodostua nuorelle esteeksi toimintaan osallistumiselle. Vaikka vanhemmat saattavat toivoa, että pikkusisarukset voisivat osallistua, tästä kieltäytymistä on perusteltu esimerkiksi turvallisuus-näkökulmalla (H3). Nuorille halutaan tarjota mahdollisuus olla oman ikäisten kanssa (H3). Halisten alueella on paljon pieniä lap-

sia (H4), mikä muodostui haasteelliseksi työpajojen kohdalla, kun järjestimme toimintaa ulkona. Paikalle tuli nopeasti toistakymmentä lasta, jotka halusivat osallistua toimintaan, joka oli suunniteltu nuorille. Julkisessa tilassa on vaikea olla ottamatta hakukkaita lapsia mukaan, mutta tietysti se vaikutti myös siihen, että osa nuorista ei halunnut osallistua. Toisaalta tämä ehkä mahdollisti paremmin pikkusisaruksiaan hoitavien nuorten osallistumisen. Työpajat olivat suunnattu 12–25-vuotiaille nuorille, mutta osallistujat olivat käytännössä alle 18-vuotiaita ja pääasiassa 12–15-vuotiaita. Lapsilla tarkoitan tässä yhteydessä alle 12-vuotiaita.

Poikien osallistuminen toimintaan voi olla este joidenkin tyttöjen kohdalla (H1, H3). Ongelmaa on yritetty ratkaista järjestämällä tytöille oma kerho (H3) tai tyttöjen iltoja (H1). Ideointituokioon osallistuvat toivat esille, että sukupuoli tai uskonto voivat vaikeuttaa tai estää osallistumisen toimintaan. Osallistujien mukaan sukupuolta tai uskontoa ei kannata korostaa toiminnassa. Toisaalta ne ovat asioita, jotka voivat yhdistää ryhmää ja voivat toimia perusteina eriytetyille toiminnalle.

Ideointituokioon osallistuneet keskustelivat kielellisistä haasteista monikulttuurisessa työssä. Vieraskieli voi aiheuttaa väärinkäsityksiä ja yhteisen kielen puuttuessa on löydettävä muita tapoja kommunikoida. Yksi haastateltava (H3) sanoi elekielen olleen käytössä, kun toiminnassa oli ollut mukana nuoria, jotka eivät puhuneet suomea. Hankkeen työpajat järjestettiin tilassa, jonka pihapiirissä oli paljon monikulttuurisia lapsia ja suuri osa toimintaan osallistuneista olivat monikulttuurisia taustoiltaan. Nuorten suomen kielen taito oli hyvä, minkä myös yksi haastateltavista toi esille (H1). Työpajojen yhteydessä oli harvoin tilanteita, joissa piti turvautua englantiin tai elekielen. Toisaalta toisen haastateltavan (H4) mukaan nuorten vanhemmat eivät aina osaa suomea ja alueella tulisi huomioida tämä esimerkiksi koulujen vanhempainiloissa.

Ideointituokion yhdeksi aiheeksi nousivat ennakkoluulot: suomalaisten ennakkoluulot maahanmuuttajia kohtaan ja toisinpäin. Alueen monikulttuuriset ja kantasuomalaiset nuoret ovat kahden haastateltavan (H1, H4) mukaan luontevasti toistensa kanssa tekemisissä. Yksi haastateltavista (H2) koki, että tämän päivän nuorille monikulttuurisuus on normaalia ja ”vanhemmat ihmiset tekee [monikulttuurisuudesta] ongelman enemmän kuin se oikeesti on”. Honkasalo ja Souto (2007, 132) kehottavat huomioi-

maan ja hyödyntämään nuorisotoiminnassa nuorten kokemuksia ja tietämystä monikulttuurisuudesta. Nuoret haluavat, että heitä kohdellaan kuten muitakin nuoria eikä esimerkiksi kulttuurista tai uskonnollista taustaa korosteta (H1). Yksi haastateltavista (H3) sanoi suomalaisia nuoria osallistuvan toimintaan vain vähän ja heidän houkuttelemisen toimintaan olevan haasteellista. Toisen haastateltavan (H1) mukaan Halisisa ongelma ei ole kantasuomalaisten nuorten osallistumattomuus vaan se, että tilaan on vaikea löytää. Työpajoja havainnoidessa tuli sellainen olo, että tila oli sen verran piilossa muilta kuin saman pihapiirin lapsilta ja nuorilta, että se ei joko tunnu pihapiirin ulkopuolisille nuorille omalta paikalta tai osallistumiseen liittyä joku muu kynns.

Vaikka kaikki haastateltavat olivat naisia, vain yksi haastateltava (H4) toi esille haasteet naisohjaajana monikulttuuristen nuorten keskuudessa. Lopulta poikaryhmien vetäminen ei ollut haastateltavalle (H4) ongelmallista, mutta joskus se aiheutti haasteita vanhempien kanssa. Ideointituokiossa naisohjaajan asema mainittiin kahdesti. Osallistujien mukaan sukupuolten tasa-arvo eri kulttuureissa voi vaihdella ja näin ollen naisen voi olla ongelmallista toimia ohjaajana. Ideointituokioon osallistuneet olivat naisia, mikä luultavasti vaikutti asian esille tuloon. Yksi ideointituokioon osallistuneista kertoi, että oli etukäteen ajatellut poikaryhmän ohjaamisen hankalaksi sukupuolensa takia. Se ei lopulta ollut ohjaamista hankaloittava asia.

Kuvio 4. Monikulttuurisen alueen (Halinen) haasteita ja ratkaisuehdotuksia.

5.2 Nuoret ja vanhemmat tavoittaa koulun kautta ja jalkautumalla

Nuorten ja heidän vanhempien tavoittamiseen liittyvät asiat jakaantuvat haastateltavien vastauksissa selkeästi kolmeen erilliseen ryhmään: henkilökohtaiseen kontaktiin, mainonnan keinoihin ja tiedon välittämiseen muiden toimijoiden välityksellä. Työpajojen kohdalla nuorten tavoittaminen tapahtui myös näillä kolmella tavalla. Nuoria ja heidän vanhempia tavoitellaan monin eri tavoin eikä jätetä sitä yhden keinon vaaraan (H1, H2, H3). Kysymykseeni ”mitkä kanavat toimivat nuorten tavoittamisessa?” yksi haastateltava (H2) vastasi seuraavasti:

Vähän kaikki ja vähän ei mikään varmaanki. Siis mää nään sen sillain että useempi kanava on parempi. Et se voi olla et he näkee paperimainoksen josain (--). Seuraavaks he ehkä näkee vilauksen jonkun instagram-kuvan (--). Tavallaan se pikkuhiljaa, kun niit tulee sielt sun täältä, ni se vahvistaa sitä et on joku semmonen et tää on tää et aina välil näkee jotain. Mut sit mä luulen, et me ehkei vielä jopa välttämät ees oo vielä löydetty sitä kaikkein parasta kanavaa, mikä ois se millä se oikeesti se informaatio tulis. Et toistaseks mä koen ehkä et parhaiten se tieto menee perille sillä kun nähdään ja jutellaan ja kerrotaan ja kerrotaan uudestaan (--)

Henkilökohtaisen kontaktin merkitys oli selvä sekä haastattelujen että havainnoinnin perusteella. Haastateltavat kertoivat tavoittavansa nuoria kiertelemällä alueella ja tekemällä itsensä tutuksi koulussa (H1, H3, H4). Kolme haastateltavista (H2, H3, H4) piti tärkeänä, että tieto tulee puhutun kautta eli juuri erilaisten kohtaamisten välityksellä. Jalkautumisen ja alueella kiertelyn toi esille kolme haastateltavista (H1, H3, H4) ja he pitivät tätä merkittävänä tiedottamisen kannalta. Myös Honkasalo, Souto ja Suurpää (2007, 38) korostavat jalkautumisen tärkeyttä erityisesti monikulttuuristen nuorten kohdalla. Havainnointi tukee jalkautumisen merkitystä. Jalkautuminen alueelle oli työpajojen kannalta luultavasti merkittävin tapa saada kontaktia nuoriin. Työpajoihin saatiin osallistujia usein kiertelemällä alueella, kun nuorille kerrottiin henkilökohtaisesti ja pyydettiin mukaan.

Yhden haastateltavan (H3) mukaan toiminnan aloittamisen yhteydessä lappujen jakaminen kerrostaloihin ei tuonut yhtään nuorta ensimmäisellä kerralla paikan päälle, mutta kiertelemällä alueella nuoret saatiin katsomaan tilaa. Seuraavilla kerroilla nuoria olikin paikalla jo noin 30. Kunnollisen nuorisotilan puute alueella hankaloittaa nuorten houkuttelemista toimintaan (H1, havainnointi). Pienessä tilassa ei voinut jär-

jestää montaa toimintaa yhtäaikaisesti (H1, havainnointi), missä toisaalta yhden haastateltavan (H3) mukaan siinä oli onnistuttu hyvällä suunnittelulla ja usean ohjaajan voimin.

Koulu mainittiin tärkeänä paikkana tehdä itseään tutuksi nuorille ja koulun kautta uusia nuoria on saatu toimintaan mukaan (H1, H4). Yksi haastateltava mainitsi myös koulujen tapahtumiin osallistumisen (H1). Koulun merkitys tuli ilmi myös vanhempien tavoittamisessa kuten osallistumisena vanhempainiltoihin (H1, H4). Työpajaohjaajat tutustuivat koulun välityksellä koulunuorisotyöhön, pääsivät kertomaan nuorille toiminnasta esimerkiksi aamunavausten yhteydessä ja jakamaan mainoksia. Työpajojen markkinointia tehtiin myös Turun yläkoululaisille suunnatussa tapahtumassa keväällä 2016. Työpajojen ajoituksesta johtuen koulun kautta tavoittaminen rajoittui lyhyesti kevääseen ennen koulujen loma-aikaa. Loma-ajat koettiin haasteellisiksi, koska nuoret ovat matkoilla eivätkä osallistu ilman kavereitaan (H3), vaikka olisikin järjestetty tapahtumia (H1).

Kiertely alueella on nuorten lisäksi tavoittanut myös nuorten perheitä (H1, havainnointi). Vanhempia on tullut juttelemaan, kun toimintaa on järjestetty ulkona (H1), mikä kävi ilmi myös työpajojen yhteydessä. Vanhemmat tulivat harvemmin sisätiloihin juttelemaan, mutta ulkona he kyselivät toiminnasta. Se saattoi johtua osittain siitä, että he olivat pienten lasten kanssa ulkona. Lasten ja nuorten vanhempien kanssa pääsi juttelemaan myös Halisissa järjestettyjen jalkapallotreenien yhteydessä. Yksi haastateltava (H4) piti tärkeänä kohdata juuri vanhempia. Kun vanhemmille välittyy hyvä kuva toiminnasta ja työntekijöistä, he rohkaisevat lapsiaan osallistumaan toimintaan (H4). Halisten alueella aloitettiin syksyllä 2016 perhekerhotoiminta, koska vanhempiin haluttiin enemmän kontaktia (H1).

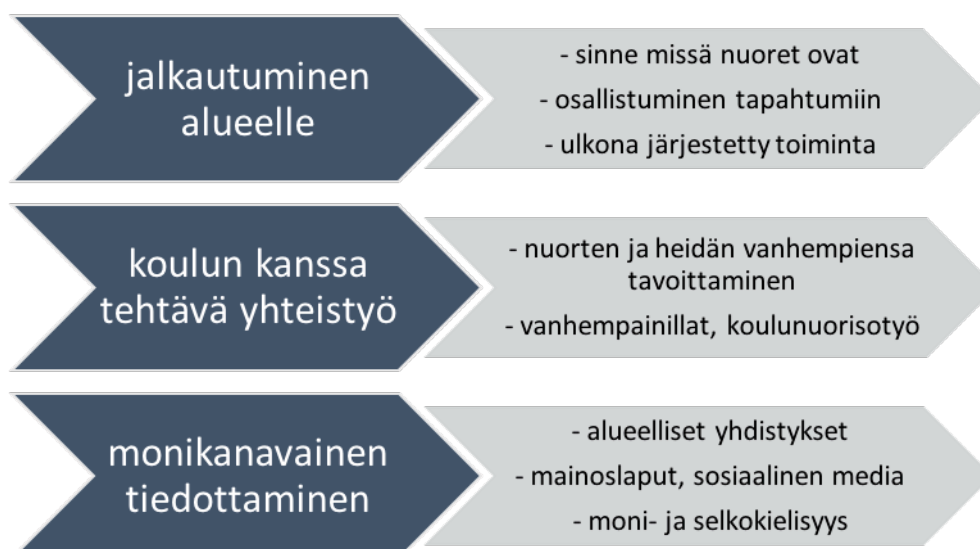
Kaksi haastateltavaa (H3, H4) mainitsi kavereiden kertovan toiminnasta toisilleen ja puskaradion olevan hyvä tiedottamisen väylä. Ystävien osallistumisella on vaikutusta: nuoret viestivät keskenään ja hakevat rohkeutta toistensa kautta (H3). Ystävän tuki helpottaa harrastuksiin lähtemistä ja toisaalta kaverien puute voi johtaa siihen, että jää harrastusten ulkopuolelle (Kautto 2009, 70). Haastateltavat (H3, H4) toivat esille myös sen, että tiettyjen nuorien ottaminen mukaan toimintaan tuo mukaan muita nuoria, mitä yksi haastateltava (H3) kuvailee näin:

(--) pitää olla joku tyyppi, joka on niin vahvasti, on itsevarma ja sosiaalinen, et jos se lupaa varmasti tulee ja kertoo kavereille, et hän on tulossa, ni sit se porukka tulee. Et ne saattaa olla tukeutua tosi vahvasti toisiinsa. Niin tavallaan tällasten nuorten huomioiminen, ketkä on niitä, ni niiden kans tämmönen yhteistyö ni varmistaa sen, että muut nuoret tulee sit kans paikalle.

Haastateltavat käyttivät toiminnan markkinoinnissa mainoslappujen jakamista ja sosiaalista mediaa (H1, H3). Instagramia seurattiin jonkun verran, mutta Facebook ei nykyään tavoita nuoria (H1). Kuten tietoperustassani tuli ilmi, nuorten viestintätavat muuttuvat tiheään tahtiin, mikä asettaa haasteita nuorten tavoittamisessa. Yksi haastateltava (H4) tosin ei tehnyt ”somejuttuja” ja piti mielellään yhteyttä nuoriin ja vanhempiin suoraan puhelimitse. Vanhempien kohdalla yksi haastateltavista (H1) kertoi, että monikielistä tiedottamista on harkittu ja käytettykin siten, että vapaaehtoinen oli toiminut tekstien kääntäjänä. Toinen haastateltava (H4) oli kerran käyttänyt nuoren vanhemman kanssa kommunikointiin tulkin apua. Vaikka alueen nuorten kielitaito koettiin hyväksi, niin vanhempien kielitaidon takia he eivät välttämättä osallistu vanhempainiltoihin tai tilaisuuksiin, joissa kerrotaan toiminnasta (H4). Vaikka muiden kielten käyttäminen viestinnässä ei ole ollut Halisissa käytössä kuin satunnaisesti, sillä voi Honkasalon ja Soudon (2007, 121) mukaan olla erilaisuuksia huomioiva viesti muita kieliä puhuville nuorille.

Monikulttuurisen nuorisotoiminnan lähtökohtana on yhdenvertaisuus ja jokaisen mahdollisuus osallistua (Cantell 2000, 98). Yksi haastateltava (H1) sanoi, ettei monikulttuurisuutta tuoda mainonnassa esiin, ettei se poissulje ketään. Honkasalon, Soudon ja Suurpään (2007, 12) mukaan kantaväestö ei koe kuuluvansa kohderyhmään, jos toiminta on maahanmuuttajalähtöistä, mutta se ei välttämättä houkuttele maahanmuuttajataustaisiakaan.

Kuvio 5. Keinoja nuorten ja heidän vanhempien tavoittamiseen.

5.3 Nuoret osallisiksi toiminnan suunnittelun eri vaiheissa

Honkasalon (2012, 270–272) mukaan nuoria tulisi kuulla ja osallistaa suunnitteluun eikä hoitaa suunnittelua vain aikuisten kesken. Haastatteluissa ja havainnoinnilla etsin vastauksia siihen, miten nuoret otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun ja millainen toiminta alueen nuoria kiinnostaa. Toiminta muotoutuu ja muuttuu nuorten mukana (H1). Toiminnan suunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon alueen nuoret ja heidän tarpeet (H1). Halisissa järjestetyssä toiminnassa nuoria on otettu mukaan esimerkiksi sääntöjen laatimiseen (H1, H4). Toisaalta samassa tilassa toimivien eri järjestäjien vaihtelevat säännöt ovat sekoittaneet nuoria, minkä takia yksi haastateltavista ehdotti tähän yhtenäisiä sääntöjä kaikille tilojen käyttäjille (H1).

Kaksi haastateltavista (H1, H3) toi esille, että toimintaa muokataan tarpeen ja toiveiden mukaan. Esimerkiksi yhden nuoren kohdalla kokeiltiin, onnistuisiko järjestely, jossa hän osallistuisi toimintaan samalla kun hoiti pikkusisarustaan, josta oli vastuussa (H1). Järjestely ei kuulemma ollut toiminut, mutta osoittaa joustavuutta toiminnassa. Toisen haastateltavan (H4) kohdalla nuoret olivat pyytäneet pojille omaa ryhmää, kun tytöille oli sellainen jo tarjolla. Toiveeseen vastattiin järjestämällä heille oma ryhmä. Työpajoissa pystyimme melko pieneen joustoon, koska toiminnalle oli määritelty tietty aika ja toiminta-alue. Kuitenkin tarpeen tullen joustimme aloittamisen suhteen,

jos joku nuorista halusi osallistua, mutta hieman myöhemmin. Pienen nuorten määrän ollessa kyseessä joustaminen on helppoa, koska se ei aiheuta muille suurta vaihua.

Nuoria on osallistettu myös rahan käytön suunnitteluun. Yksi haastatelluista toi esille osallistuvan budjetoinnin käynnistämisen (H1), mikä tarkoittaa nuorten osallistamista nuorten tilan ja sinne tehtävien hankintojen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Toinen haastateltavista kertoi, että rahalahjoitusten käyttöä on suunniteltu yhdessä nuorten kanssa (H3). Nuorten toiveilla on konkreettinen vaikutus ja nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa toimintaan ”ja se menee loppuun asti, et se ei oo vaan sellasta tyhjää puhetta” (H1).

Halisissa nuorten toimintaa järjestäneet ovat kysyneet nuorilta toiveita (H1, H3, H4), ehdottaneet heille vaihtoehtoja ja keränneet palautetta (H3). Nuorilta on kysytty, mitä he haluavat tehdä (H1, H3, H4), heidän kanssa on suunniteltu tapaamiskertojen sisältöä ja mietitty ryhmän yhteisiä ja yksilöllisiä tavoitteita (H4). Nuoria on osallistettu teemailtojen suunnitteluun, jolloin nuoret ovat ehdottaneet teemamaita ja osallistuneet järjestelyihin (H1). Nuorten kanssa on myös mietitty, mitä toiveiden toteuttaminen maksaa ja mitä rahan hankkimisen eteen voisi tehdä (H4). Nuorilta odotetaan myös panosta toiveiden toteutumiseksi eikä toiminnan ohjaaja toimi toiveiden toteuttajana (H4). Yksi haastateltavista toi esille sen, ettei kaikkia nuorten toiveita pidä toteuttaa eikä rahan avulla houkutella nuoria toimintaan (H4). Haastateltavan (H4) mukaan tämä voi aiheuttaa nuoren kotona ristiriitaa, jos siellä ei ole varaa tehdä tarjottuja asioita. Toiminnat valitaan halvimmasta päästä, jotta niihin nuorilla voisi itselläkin olla varaa (H4).

Yhden haastateltavan mukaan alueen nuorilla on selkeä aikuisen (H3) ja juttelemisen tarve (H3, H4). Tämä kävi ilmi myös työpajoja havainnoidessa. Luottamuksen synnytyä nuoret kertovat ohjaajille ongelmistaan (H1, H3). Kaksi haastateltavaa sanoi nuorten kaipaavan rajoja (H1, H4), vaikka kaikki eivät välttämättä ole tottuneita siihen (H1).

Jokainen haastateltavista toi esille liikunnallisen toiminnan ja erityisesti jalkapallon alueen nuoria kiinnostavana vapaa-ajan toimintana. Havainnointi tukee tätä huomio-

ta. Nuoret olivat keväällä jalkapallo- ja koripallokentällä pelaamassa ja heitä osallistui myös kesällä TPS:n järjestämään ohjattuun jalkapalloon. Jotkut nuorista pelaavat jalkapalloa eri seuroissa ympäri Turku (H4). Kaksi haastateltavaa koki, että liikuntamahdollisuuksien parantaminen alueella on tärkeää (H1, H2). Toisaalta kolme haastateltavista painotti sitä, että nuorilla on myös muita kiinnostuksen kohteita (H2, H3, H4), esimerkiksi pleikkarin pelaaminen ja kädentaidot (H4). Kaikki eivät myöskään koe olevansa hyviä urheilussa (H3), joka on myös Merikiven, Myllyniemen ja Salasuon (2016, 82) mukaan yksi syy nuorten vapaa-ajan liikkumattomuuteen. Urheiluharrastukset usein vähenevät nuorilla iän myötä (Lapsiasiavaltuutetun toimisto 2014, 108), minkä takia nuorille järjestetyssä toiminnassa on hyvä olla mukana liikuntaa, joka ei ole suorituskeskeistä.

Kaksi haastateltavista toi esille sen, että nuoret kaipaavat paikkaa, jossa olla ja tavata kavereita (H1, H3) eikä niinkään ohjattua toimintaa (H2, H3). Tämän huomasi myös työpajojen havainnoinnissa. Osa nuorista halusi vain olla ja esimerkiksi pelata biljardia. Biljardin tärkeys nuorille tuli esille myös kolmen haastateltavan puheissa (H1, H3, H4). Havainnoinnin perusteella etenkin pojat olivat mielellään omissa kaveriporukoissaan, kun taas tytöt ottivat ohjaajiin kontaktia. Tähän vaikutti varmasti myös se, että ohjaajat olivat naispuolisia.

Nuorten osallistumiseen vaikuttaa ystävät ja kaverit (H3, H4, havainnointi) ja ystävyysuhteet määräytyvät asuinpaikan mukaan (H3). Heitä voi pelottaa uusi tilanne, jossa kavereita ei olekaan paikalla ja jättävät mieluummin osallistumatta (H3). Myös Kautto (2009, 70) on tuonut esille sen, että nuoret osallistuvat helpommin ystävän kanssa kuin yksin. Toisinaan nuoret ystäväystyvät toiminnassa toistensa kanssa ja muodostuvat kiinteäksi porukaksi (H3). Nuoret kaipaavat oman ikäistä seuraa ja pitävät ikärajoja tärkeinä (H1, H3). Avoimen tilatoiminnan lisäksi (H1) tytöille ja pojille on järjestetty erillistä toimintaa (H3), pienryhmätoimintaa (H4) ja ohjattua toimintaa (havainnointi). Ulkona on järjestetty tempauksia (H1, H3, havainnointi) ja osallistumisen kynnys pyritään pitämään matalana (H2, havainnointi).

Vapaa-aikana nuoren on mahdollista irrottautua aikataulutetusta arjesta itse valitun tekemisen ja seuran pariin (Määttä & Tolonen 2011, 5), jolloin tarjotun toiminnan ei kannata olla liian kunnianhimoista tai sitoutumista vaativaa (H2). Toiminnan tulisi olla

kaikkia nuoria kiinnostavaa ja houkuttelevaa (H2, havainnointi), mikä toisaalta on haastavaa, koska nuorilla on erilaisia kiinnostuksen kohteita. Kaikille suunnattu toiminta voi lopulta osoittautua sellaiseksi, ettei se ole kenellekään mieleen.

Kaksi haastateltavista (H3, H4) toi esille sen, että Halisissa asuvat nuoret eivät lähde helposti ohjattuun toimintaan alueen ulkopuolelle. Syynä voi olla esimerkiksi perheen kielteinen suhtautuminen (H4). Yhden haastateltavan (H3) mukaan toimintaan osallistui joskus nuoria myös alueen ulkopuolelta esim. sukulaisen tai kaverin mukana. Alueen ulkopuolista toimintaa on ollut esimerkiksi retket, leirit ja keilaus (H3, H4). Haastateltavat pitivät eri maiden teemapäiviä (H1) ja kulttuurijuhlia (H4) hyvänä tapana tuoda monikulttuurisuutta esille. Ruoan kautta eri kulttuureihin tutustuminen tuli esille ideointituokiossa. Syksyn työpajoissa nuoret olivat ehdottaneet, että tekisivät koko ryhmälle irakilaista ruokaa, kun mahdollisuus ruokailuun oli tarjolla. Nuoret suunnittelivat menun, laativat ostoslistan ja tekivät ryhmälle ruokaa.

Kuvio 6. Nuorten osallistamisen tapoja ja osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä.

5.4 Ohjaajan kulttuuritietoutta tärkeämpää on ymmärrys ja taito kohdata

Ohjaajien taitoihin liittyvät asiat aineistossa jakautuivat ihmissuhdetaitoihin ja ammatilliseen osaamiseen. Kaikkien haastateltavien vastauksissa tuli esille se, että ohjaajalta vaaditaan ennen kaikkea ymmärrystä erilaisia kulttuureja kohtaan ja taitoa kohdata nuori yksilönä eikä esimerkiksi kulttuurisen taustan kautta (H1, H2, H2, H4). Vaikka tieto erilaisista kulttuureista on avuksi, sitä ei pidetty ensisijaisena asiana mo-

nikulttuurisessa nuorisotyössä (H1, H4). Nuoren alkuperän tukeminen on kuitenkin tärkeää ja nuoria kannustettiin olemaan ylpeitä kulttuurisesta taustastaan (H1, H4). Yksi haastateltava (H1) halusi korostaa nuorille uskontojen ja kulttuurien myönteistä puolta. Ideointituokioon osallistuneet kokivat myös oman kulttuurin säilyttämisen ja jakamisen tärkeäksi toiminnassa.

Ohjaajan tehtävä on luoda turvallinen (H2, H3) ja välittämisen (H4) ilmapiiri ja pystyä luomaan luottamukselliset suhteet nuoriin (H1, H3). Nuorten kohtaaminen ja hyvän suhteen luominen heihin oli yhden haastateltavan mukaan toiminnan keskiössä ja toimi työhön motivoivana tekijänä (H3). Luottamuksellisten välien muodostuminen vie aikaa (H1, H3), mutta se kantaa jatkossa (H3, H4) kuten yksi haastateltavista kuvaili (H4):

(--) ohjaajan kanssa käydään monen monta keskustelua ja ohjaaja laittaa monen monet rajat nuoren kokeillessa onko ohjaaja tosissaan, välittääkö. Tämä sitkeä työskentely rakentaa monesti hyvän luottamuksen ohjaajan ja nuoren välille. Se kestää vaikka vuosiin ei oltaisi nähty, että nuori tulee kertomaan elämästään.

Työpajojen aikana huomasin, että muutamat nuoret tytöt olivat jo lyhyen ajan jälkeen kanssamme vapautuneesti ja tuntuivat luottavan meihin. Nuoret ottavat hyvin vastaan uudet nuoret (H1, H2) ja ohjaajat (H2, havainnointi). Toisaalta alueella tehtävässä työssä on hyvä välttää työntekijävaihdoksia, koska jatkuvuus auttaa muodostamaan hyviä välejä nuorten kanssa.

(--) maahanmuuttajataustaiset tulevat heti iholle, ne tulevat heti niinku samantien. Ja tota sit jo aika monel noil nuorel on semmonen käsitys, et että ite pitää selvittää kaikki riidat ja niit ei aikuisille kannella ja kerrota. Ne saattaa ruveta sit vaa kauheesti tappelee siel yhtäkkiä. (H3)

Konfliktitilanteiden purkaminen nuorten kanssa (H2, H3) ja rajojen asettaminen (H3, H4) kuuluu ohjaajan työnkuvaan. Yhden haastateltavan mukaan (H2) kulttuuristen taustojen tuntemuksella ja ymmärryksellä voi välttää turhia konfliktitilanteita. Toisaalta toinen haastateltava sanoi, että kulttuurien tuntemus voi estää kuulemasta nuorta itseään (H4). Ohjaajan ammatilliseen osaamiseen kuuluu ryhmäytystaidot (H2, H3) ja erilaisten menetelmien hallinta (H3, H4). Maahanmuuttajuuden ymmärtämiseen (H3) ja menetelmäosaamiseen (H4) oli haettu lisäoppia koulutuksen kautta. Työpajoissa

menetelmäosaaminen oli olennaista, sillä työpajat olivat toiminnallista ja tavoitteellista vapaa-ajan toimintaa. Ohjaajilla oli jokaiselle kerralle suunnitelma, jota piti pystyä soveltamaan tilanteeseen sopivaksi. Tämä on haastava tehtävä ammattilaisille ja etenkin harjoittelua tekeville opiskelijoille. Se vaatii tilannetajua ja joustamiskykyä, jotka olivat yhden haastateltavan (H3) mukaan olennaisia ihmissuhdetaitoja.

(--) ohjaajalt vaaditaan kyl heittäytymist tosi paljo. Sä et voi aatella niin et sä tuut sinne kattelee puhelinta, istuskelet jossain kulmas et täällä ne mä pidän tilat auki ja täällä ne on (--) vaaditaan semmost tosi aktiivist kanssakäymistä ja osallistumista ku semmonen erityispiirre näil maahanmuuttajanuoril on. (H3)

Ohjaajalta vaaditaan aktiivista osallistumista ja heittäytymiskykyä (H3), mutta myös kasvattajan (H4) ja aikuisen (H3) roolin ottamista. Kuten Cantell (2000, 101), joka kuvaili nuorisotyöntekijää arvoja välittävänä roolimallina, myös kaksi haastateltavaa toi esille ohjaajien olevan esimerkkinä nuorille toimintakulttuurin luomisessa. Ohjaajat näyttävät, miten uusia otetaan mukaan toimintaan (H1), miten muista pidetään huolta (H3) ja miten toisten kanssa käyttäytyään (H3, H4).

Työn ammatillinen purku työparin tai työryhmän kesken koettiin tärkeäksi (H3, H4). Se mahdollistaa aroista ja vaikeista asioista keskustelemisen ohjaajien kesken (H3). Tämä oli työpajojen kohdalla hyvin olennainen asia. Tilanteiden purkaminen ohjaajien kesken mahdollisimman pian ohjauksen jälkeen vaikutti työssä jaksamiseen ja edisti työn kehittämistä.

Kuvio 7. Ohjaajan osaamisen osa-alueita

5.5 Alueellinen yhteistyö on tärkeää, mutta vaatii resursseja

Alueelliseen yhteistyöhön liittyy sekä hyviä kokemuksia että haasteita. Kolme haastateltavaa (H1, H3, H4) kertoi onnistumisista yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyön avulla on esimerkiksi saatu käyttöön tiloja, joiden löytäminen on ollut alueella haasteellista (H3, H4). Alueen muilta toimijoilta on saatu myös ruokalahjoituksia (H3) ja apua yhteydenotoissa vanhempiin, kun on pitänyt selvittää konfliktitilannetta (H1). Vaikka yhteistyössä ei sinänsä ole vaikeuksia (H1), sitä pitäisi kahden haastateltavan mukaan tehdä aktiivisemmin (H1, H4). Haastateltavat toivoivat, että alueella toimivia työntekijöitä saisi saman pöydän ääreen sopimaan asioista yhteisesti nuorten hyväksi (H1, H4).

Alueellisen yhteistyön rakentaminen vie aikaa. Yksi haastateltavista kertoi, että pienellä rahoituksella palkattu työntekijä sai kehitettyä hyvin yhteistyöverkoston, joka oli suuri apu vapaaehtoisvoimin yllä pidetylle toiminnalle (H3). Projektit koettiin hankaliksi niiden lyhytaikaisuuden takia (H1, H4). Haastateltavat kannattivat pitkäaikaista toimintaa, jotta nuorille välittyisi viesti, että heistä välitetään (H1, H4). Omien havaintojeni perusteella projektien vieminen alueelle on haastavaa, kun alueelle ei ole vielä muodostunut säännöllistä toimintaa, joka tavoittaisi haluttua kohderyhmää. Uusien projektien tuominen voi sujua, jos alueellinen yhteistyö toimii ja vallitsee yhteisymmärrys kaikkien osapuolten kesken. Alueen muut toimijat ovat tärkeitä myös tiedottamisen ja vanhempien tavoittamisen kannalta (H1, H3, H4).

Koulun kanssa tehty yhteistyö on ollut tärkeää, koska sen kautta on saatu yhteys alueen nuoriin (H1, H3, H4), nuorten vanhempiin (H1, H4) ja opettajan avulla ryhmien rakentaminen on ollut helppoa (H4). Yhdelle haastateltavalle koulun opettaja oli kerännyt nuoria, jotka hänen mielestään hyötyisivät ryhmätoiminnasta (H4).

Mä oon sitä mieltä, et kun yhdessä tehdään ja suunnitellaan ja kukin tekee oman tonttinsa, niin se on paljon hyödyllisempää ja ei oo niin raskastakaan. (H4)

Työssä jaksamisen toi esille yksi haastateltava (H4), joka oli joutunut työskentelemään pääsääntöisesti ilman työparia. Hän ei kokenut sitä enää mahdolliseksi jatkossa sen kuormittavuuden takia (H4). Hän korosti, että työpari on tärkeä myös työsuoje-

lullisten asioiden takia sekä roolien jakamisen ja työntekijän kehittymisen kannalta. Toimivan vapaaehtoisringin voimin nuorille järjestettiin viikoittaista toimintaa vuosien ajan, mutta haasteena oli vapaaehtoisten jaksaminen (H3). Ihmisten elämäntilanteet muuttuvat eikä vapaaehtoistyölle ole aina mahdollisuutta (H3).

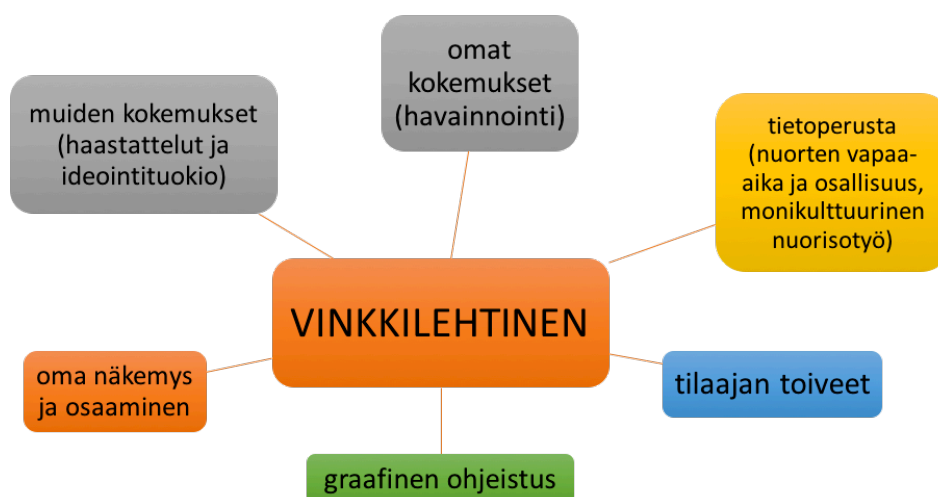
Toiminnan aloittamisessa on omat haasteensa ja toiminnan muotoutuminen tavoitteiden mukaiseksi vie aikaa (H4). Alueella nuorten parissa työtä tehneiden kuunteleminen olisi yhden haastateltavan (H4) mielestä tärkeää, kun alueen toimintaa kehitetään. Työpajojen kohdalla huomasi, kuinka hidasta aloittaminen on hyvistä suunnitelmista huolimatta. Ajankohdalla oli myös tähän vaikutusta, sillä loppukevät ja kesä olivat hankalia nuorten ryhmäyttämisen ollessa tavoitteena.

Kuvio 8. Alueellisen yhteistyön hyötyjä ja haasteita.

6 VINKKILEHTINEN MONIKULTTUURISEN TOIMINNAN ALOITTAJALLE

Sata omenapuuta - moninurinen Suomi -hanke julkaisee vuoden 2017 aikana menetelmäoppaan, johon on koottu hankkeen aikana hyväksi todetut menetelmät. Menetelmien lisäksi siinä on myös muita kirjoituksia. Opinnäytetyöni kehittämistehtävä oli suunnitella menetelmäoppaaseen osio, jossa on tiiviisti esitettyä nuorten monikulttuurisen toiminnan aloittamisen kannalta huomioitavia asioita. Menetelmäoppaan suunnittelu oli opinnäytetyöprosessin aikana alkuvaiheessa, joten minulla oli vapauksia toteutuksen suhteen. Toisaalta minun piti varautua siihen, että suunnittelemani aukeama muuttuu muotoaan valmiissa oppaassa. Päädyin suunnittelemaan vinkkilehtisen (ks. Liite 5), joka palvelee tulevaa menetelmäopasta, mutta toimii myös itsenäisenä osiona.

Kuvio 9. Vinkkilehtisen sisältöön ja ulkoasuun vaikuttavat tekijät.

Vinkkilehtiseen on koottu aloittamisvaiheeseen liittyviä hyviä käytäntöjä. Se on tarkoitettu toiminnan suunnittelijoille ja järjestäjille, joille nuorten monikulttuurinen toiminta ei ole tuttua. Vinkkilehtisen sisältöön vaikuttivat kaikki vaiheet opinnäytetyöprosessin aikana (ks. Kuvio 9). Eri menetelmin hankkimani aineisto vaikutti sisältöön kaikista eniten, mutta myös tilaajan toiveet ja kirjallisuuteen tutustuminen näkyvät lopputuloksessa. Kaikkia aineistosta saatuja tuloksia ei voinut ottaa huomioon, sillä osa niistä

pohjautui vahvasti Halisten alueeseen eikä ole yleistettävissä. Vinkkilehtisen visuaalisuus oli minulle tärkeää. Halusin tehdä siitä visuaalisesti selkeän ja helppolukuisen. Ulkoasu pohjautuu hankkeen graafiseen ohjeistukseen, jonka perusteella olen valinnut vinkkilehtisen värit, fontit ja kuvat.

Vinkkilehtisen muodoksi valitsin A4-koon, joka on todennäköinen menetelmäoppaan aukeaman koko ja helposti tulostettavissa. Vaikka minulle oli jo aikaisessa vaiheessa selvää, mitä asioita vinkkilehtinen tulee sisältämään, sen rakenne oli minulla pitkään epäselvä. Kun tammikuun alussa neljään palstaan rakentunut pohja tuntui oikealta muodolta, työ alkoi edetä sujuvasti. Tekstin sisällöllinen muotoilu ja vinkkien karsinta olivat hankalimmat vaiheet. Tilaaajalta saamani palaute ensimmäisestä keskeneräisestä luonnoksesta oli suureksi avuksi. Palautin vinkkilehtisen tilaajalle helmikuun alussa. Minulla oli vielä mahdollisuus tehdä muutamia korjauksia ehdotusten perusteella ja kieliasu sai selkeyttä.

OMENA- PUIDEN SATAO

– Poimi vinkit nuorten monikulttuurisen vapaa-ajan toiminnan käynnistämiseen

Sata Omenapuuta - moninurorinen Suomi -hanke järjesti Halisissa (Turku) monikulttuurista nuorten vapaa-ajan työpajoja keuhällä ja kesällä 2016. Syksystä 2016 lähtien työpajat jatkuvat VALMO-luokassa keuhäseen 2017 saakka. Halisissa kerran viikossa toteutetut työpajat olivat 12–25-vuotiaalle nuorille suunnattua matalan kynnyksen toimintaa, jonka päämääränä oli nuorten suunnittelu ja toteuttaminen tapahtuma. Työpajojen suunnittelusta ja ohjaamisesta vastasivat Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelijat. Tälle alueelle on koottu toiminnan aloittamisvaiheeseen liittyviä hyviä käytäntöjä. Niiden tarkoitus on olla avuksi toiminnan suunnittelijoille ja järjestäjille, joille nuorten monikulttuurinen toiminta ei ole tuttua.

Nuorten monikulttuurinen vapaa-ajan toiminta on kaikille nuorille tarkoitettu vapaaehtoinen vapaa-ajan toiminta, joka huomioi nuorten erilaisia taitoja ja tarpeita. Toiminnan tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja nuorten keskinäisiä suhteita sekä tukea nuorten valmiuksia toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa.

MITÄ, MISSÄ JA MILLOIN?

- mieti toiminnalle tavoite
- selvitä, mikä alue ja kohderyhmä hyötyisi toiminnasta
- matalan kynnyksen toimintaa koulun, työnteon ja suorituskokeiden harrastusten vastapainoksi
- valittu tila määrittää toiminnan sisältöjä ja osallistujamäärän, huomioi tilan saavutettavuus (esim. kulkuyhteydet ja esteettömyys)
- aloita toiminta kouluvuoden mukaisesti, loma-aikoina nuoret osallistuvat heikommalla
- pidä toiminta edullisena ja säännöllisenä, muutokset sekoittavat nuoria
- mieti tarkoin toiminnan ikärajat, nuoret kaipaavat omanikäisiä seuraajia
- pidä huolta, että toiminnassa on läsnä riittävästi ohjaajia

MITKÄ OVAT ALUEEN TARPEET?

- selvitä, millaista toimintaa alueen nuorille on jo olemassa, vältä turhaa päällekkäisyyttä
- tarve määrittää toiminnan: kaipaavarko nuoret avointa kohtaamispaikkaa, tavoitteellista toimintaa, pienryhmätoimintaa (esim. sukupuolen mukaan)
- varaa aikaa alueellisen yhteistyön rakentamiselle nuorille kohdistetut, lyhytaikaiset projektit voivat olla haasteellisia alueilla, joilla ei ole vakiintunutta nuorisotoimintaa -> vaikuttaa kohderyhmän tavoittamiseen, ryhmäytymiseen
- pohdi keinoja, miten toiminnan voisi juurruttaa alueelle ja kuka sitä voisi jatkaa

HUOMIOITA NUORTEN VAPAA-AJASTA

- vapaa-aikana irrottaudutaan arjen velvoitteista
- nuori viettää aikaa ystäviensä kanssa
- nuori viettää aikaa median parissa
- huomioi nuorten keskinäisten viestintätapojen muuttuvuus
- aikaa mielekkäälle tekemiselle
- nuorilla erilaisia kiinnostuksen kohteita
- harrastuksiin mukava osallistua ystäviensä kanssa
- harrastukset sitovat nuoria ja perheitä yhteen
- osa harrastuksista vaatii suoritusta ja materiaalisia hankintoja

MITEN TAVOITTAAT NUORET?

- toiminnan monikanavainen tiedottaminen (some, flyerit, koulu, muut alueen toimijat jne.)
- jalkautu alueelle, kohtaa nuoria julkisissa tiloissa
- nuoret kertovat toisilleen
- nuorten suosimat sosiaalisen median palvelut
- koulun kautta tavoittaa sekä nuoret että heidän vanhempansa -> yhteistyötä koulun kanssa
- osallistu koulujen tapahtumiin
- järjestä toimintaa, johon voi osallistua koko perheen voimin
- tiedota toiminnasta monikulttuurisia yhdistyksiä ja alueellisia toimijoita
- erityisesti vanhemmille suunnatuissa tilaisuuksissa huomioi osallistujien kielitaidon taso
- monikielinen ja selkokielinen tiedottaminen
- jatka tiedottamista tasaisesti toimintakauden ajan -> mahdollistaa uusien osallistujien tavoittamisen

NUORET OSALLISIKSI SUUNNITTELUUN

- nuoret mukaan sääntöjen suunnitteluun
- huomioi nuorten toiveet ja tarpeet
- suunnittele toimintaa yhdessä nuorten kanssa
- etsikää yhdessä keinoja toiveiden ja tavoitteiden toteuttamiseksi
- osoita, että nuorten toiveilla ja osallistumisella on merkitystä ja todellista vaikutusta
- ota nuoret mukaan hankintojen ja rahankäytön suunnitteluun mikäli mahdollista

MITÄ OHJAAJALTA VAADITAAN?

- ohjaaja toimii nuorille roolimallina
- kohtaa jokainen nuori yksilönä, älä lokeroi ymmärrys ja kiinnostus erilaisista kulttuureista kohtaan on tärkeämpää kuin tietämys niistä
- tue nuoren kulttuurista taustaa
- kärsivällisyyttä: nuorten ja heidän vanhempien luottamuksen saavuttaminen vie aikaa
- luo toiminnalle turvallinen ilmapiiri
- selvitä ristiriitaditaneet yhdessä nuoren kanssa
- pidä toiminta avoimena uusille osallistujille
- ota haltuun ryhmäytystaidot ja eri menetelmät
- varaa aikaa ammatilliselle purulle
- vältä turhia vaihdoksia henkilökunnassa
- työohjausta vapaaehtoisille ja harjoittelijoille

**SATA OMENAPUUTA
-HANKKEESSA OPITTUA**

Työpajoihin saatiin osallistujia usein kiertelemällä lähialueella. Nuorille kerrottiin toiminnasta henkilökohtaisesti ja pyydettiin mukaan.

Ulkona järjestettävillä tempauksilla voi tavoittaa nuorten perheitä ja mahdollistaa yhdessä tekemisen perheenjäsentien kanssa.

Toiminnan käynnistäminen kannattaa ajoittaa kouluvuoden mukaan, kun muutkin harrastukset alkavat. Loma-aikoina nuorilla on usein muita menoja ja osallistujissa vaihtuvuutta. Koulu on hyvä väylä tiedottaa nuoria ja heidän vanhempiaan.

Vaikka monikulttuuriset nuoret puhuivat hyvinkin suomea, heidän vanhempiensa kielitaito voi monesti olla puutteellinen.

Teksti perustuu opinnäytetyöhön: Kosonen, Päivi 2017. Omenapuiden satao – Kokemuksia ja vinkkejä nuorten monikulttuurisen toiminnan käynnistämiseen. Kansalistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

ESITTELY
VINKIT
KOKEMUKSET

Kuvio 10. Vinkkilehtisen ulkoasu ja rakenne.

Vinkkilehtinen rakentuu kolmesta eri osiosta: esittely, vinkit ja hankekokemukset (ks. Kuvio 10). Esittelyosiossa kerron, mistä on kyse: mihin työ perustuu ja kenelle se on tarkoitettu. Tähän osioon määrittelin nuorten monikulttuurisen vapaa-ajan toiminnan, koska halusin tuoda esille sen, että toiminta koskee kaikkia nuoria. Vinkit olen jakanut kuuden eri otsikon alle. Otsikot ovat: 1. Mitä, missä ja milloin? 2. Mitkä ovat alueen tarpeet? 3. Huomioita nuorten vapaa-ajasta 4. Miten tavoittaa nuoret? 5. Nuoret osallisiksi suunnitteluun 6. Mitä ohjaajalta vaaditaan? Vinkit pohjautuvat keräämääni aineistoon ja tietoperustaan. Hankekokemusosiossa on neljä lyhyttä esimerkkiä hankkeen työpajojen kokemuksista. Niiden alapuolella on tieto siitä, mihin teksti perustuu eli tiedot opinnäytetyöstäni.

Vinkkilehtisen suunnittelussa oli haasteena tietomäärän tiivistäminen. Otsikointi ja tuotoksen nimi eli vinkkilehtinen muotoutuivat vasta loppuvaiheessa ystävän kanssa ideoimalla. Hankekokemuksiin liittyvä osio oli oma lisäykseni ja ilahduin siitä, että myös tilaaja piti ideastani.

7 YHTEENVETOA

Ennakkoluulot ja -käsitykset kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien välillä voivat jakaa alueen kahtia, joka voi johtaa esimerkiksi siihen, että toiminta ei tavoita kaikkia alueen nuoria. Monikulttuurisen toiminnan haaste on edelleen se, että siihen saataisiin mukaan erilaisia taustoja omaavia nuoria. Nuorten monikulttuurisen toiminnan kohderyhmäksi voidaan virheellisesti ymmärtää kapea ryhmä taustaltaan monikulttuurisia tai maahanmuuttajanuoria, vaikka toiminta on kohdistettu kaikille nuorille.

Keräämäni aineiston perusteella alueen monikulttuurisuudella on vaikutusta esimerkiksi perheiden kokoon ja nuorten mahdollisuuksiin osallistua. Nuorten muut velvoitteet voivat estää osallistumasta vapaa-ajan toimintaan. Koko perheelle suunnattu toiminta voi olla yksi hyvä ratkaisu monikulttuurisella alueella. Sitä kautta voi saada yhteyden nuorten vanhempiin ja luottamus toimintaa ja työntekijöitä kohtaan lisääntyvät. On tärkeää tutustua alueeseen, johon toimintaa viedään. Nuorten monikulttuurisen vapaa-ajan toiminnan suunnittelu on tärkeää aloittaa hyvissä ajoin monesta syystä. Nuorten tavoittaminen, alueellisen yhteistyön rakentaminen, nuorten osallistaminen sekä nuorten ja heidän perheiden luottamuksen ansaitseminen ovat aikaa vieviä prosesseja.

Monikulttuurisella alueella eri kielet tuovat mukanaan haasteita. Monikulttuuriset nuoret oppivat usein suomea koulussa ja vertaisten parissa, mutta heidän vanhempiltaan voi olla heikko kielitaito. Eri kielien huomiointi ei tule uutena asiana tässä opin- näytetyössä vaan se on ollut tiedossa jo aiemmin. Siksi onkin yllättävää, kuinka tavalista Suomessa on markkinoida nuorten toimintaa yksinomaan suomen kielellä, vaikka muita kieliä tai selkokieltä käyttämällä tieto voisi mennä perille myös suomea heikosti osaaville. Mielestäni tässä on yksi kiinnostava kehittämisen alue. Onko kyse oikeasti vain resursseista tai taidoista vai onko syyt asenteissa?

Etenkin alaikäisten kohdalla työtä ei tehdä pelkästään nuorten vaan myös heidän vanhempiansa kanssa. Kuten aineistostani tuli ilmi, nuoria ja heidän vanhempiaan tavoittaa jalkautumalla alueelle. Jalkautumisen ohella koulu on tärkeä yhteistyötaho tiedonvälittämisen kannalta. Koulun kautta voi välittää tietoa nuorille ja heidän van-

hemmilleen sekä kohdata nuoria henkilökohtaisesti. Nuorten tavoittaminen ei ole aina helppoa. Nuorten paikat, oli kyse fyysisistä paikoista tai sosiaalisesta mediasta, vaihtelevat tiheästi. Sosiaalisessa mediassa näkyminen ja mainoslappujen levittäminen ovat osa monikanavaista tiedottamista, mutta eivät ole yksin riittäviä keinoja.

On tärkeää tehdä nuorille näkyväksi, mihin ja miten heillä on mahdollisuus vaikuttaa toimintaan. Mikäli mahdollista, nuoria voi ottaa mukaan ideoimaan hankintoja tai suunnittelemaan tiloja. Nuorilta kannattaa kysyä toiveita ja palautetta tasaisin väliajoin, jotta toiminnan asiakaslähtöisyys säilyy. Nuoret ovat kiinnostuneita erilaista asioista ja nuorten tarpeet toiminnan sisällön suhteen vaihtelevat. Toisilla on tarve kommunikoida ohjaajien kanssa ja toiset kaipaavat paikkaa tavata ystäviään. Toiminnan lähtökohtana voi kuitenkin pitää sitä, että se toimii vastapainona arjen aika-tiluille ja vaatimuksille. Ajoituksella on suuri merkitys, koska koulujen alku on se ajankohta, jolloin nuoret aloittavat harrastuksiaan.

Toimintaa ohjaavat ovat avainasemassa turvallisen ja jokaiselle avoimen ilmapiirin luomisessa. Ohjaajat ovat nuorille roolimalleja ja heitä tulisi olla riittävästi läsnä toiminnan aikana. Ohjaajat tarvitsevat monenlaisia ihmissuhdetaitoja ja valmiuksia erilaisiin menetelmiin nuorten parissa työskennellessä. Vapaaehtoiset ja työharjoittelijat tarvitsevat hyvää perehdytystä ja työnohjausta, että jaksavat työssä ja saavat hyödyllistä kokemusta ja mahdollisuuden kehittyä.

Projektien tai hankkeiden toteuttaminen voi olla haasteellista. Niiden tarkoitus on hyvä, mutta lyhyt aika ei välttämättä riitä siihen, että toiminta tavoittaisi kunnolla kohde-ryhmäänsä ja muotoutuisi sellaiseksi, että se vastaa alueen tarpeisiin. Helpottavana tekijänä on, jos alueella on vakiintunutta nuorisotoimintaa. Silloin hanke voi muodostua yhdeksi osaksi nuorille tarjotun toiminnan kokonaisuutta. Alueellinen yhteistyö vaatii aikaa ja molemminpuolista tahtoa. Yhteistyön avulla alueen toimijat ja asiakkaat hyötyvät. Asiakkaiden ohjaaminen eteenpäin helpottuu, kun jokaiselle osapuolelle myös muiden toiminnat ovat tuttuja. Alueellisen yhteistyön avulla hankelähtöinen toiminta voi saada jatkoa hankkeen loputtua.

Opinnäytetyölläni sain vastauksia tutkimuskysymyksiini, joilla halusin selvittää, mitä tulee huomioida nuorille järjestettävän monikulttuurisen toiminnan yhteydessä. Ko-

kemukset ja vinkit pohjautuvat Sata omenapuuta –hankkeen työpajoihin ja alueella toteutettuun nuorisotyöhön. Vinkkilehtinen ei ole kaiken kattava opas nuorten monikulttuurisen toiminnan aloittamisvaiheeseen, mutta se tuo esille huomioitavien asioiden laajan kirjon. Se ei ole avuksi vain monikulttuurisille alueille suunniteltaessa, koska monikulttuurisuus on hyvä ottaa huomioon ajoissa missä tahansa nuorten toiminnassa. Vinkkilehtinen on hyödynnettävissä ennen syksyllä 2017 julkaistavaa menetelmäopasta. Opinnäytetyöni verkkojulkaisu on luettavissa sekä Theseus-palvelussa että Sata omenapuuta -hankkeen verkkosivuilla. Suurin näkyvyys on kuitenkin osana menetelmäopasta.

Tilaaajalta saadun palautteen mukaan opinnäytetyön tuotos eli vinkkilehtinen vastaa kiitettävällä tavalla tilaajan prosessin alussa esittämiä tavoitteita ja tarpeita. Tuotoksen koostamisessa on huomioitu projektityöskentelyn luonne ja siihen kuuluvat muutokset, jotka ovat vaikuttaneet myös toimeksiannon elämiseen prosessin aikana. Tilaaja kuvailee vinkkilehtistä selkeäksi ja eheäksi kokonaisuudeksi, joka soveltuu hankkeen menetelmäoppaaseen. Toisaalta palautteessa oli huomioitu vinkkilehtisen hyödynnettävyys myös ilman menetelmäoppaan kontekstia. Vinkkilehtisen sisältö pohjautuu vahvasti hankkeen kautta kertyneisiin kokemuksiin, jolloin sen voi tulkita olevan hankkeen puitteissa syntynyt hyvä käytäntö. Vinkkilehtistä voidaan tilaajan näkemyksen mukaan soveltaa monipuolisesti ja väljästi hyvin erilaisissa toimintaympäristöissä, joissa suunnitellaan nuorten monikulttuurista toimintaa. (Kiuru 2017b.)

LÄHTEET

- Aaltonen, Sanna & Kivijärvi, Antti & Peltola, Marja & Tolonen, Tarja 2011. Ystävydet. Teoksessa Mirja Määttä & Tarja Tolonen (toim.) Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 112, 29–56.
- Anttila, Reetta 2007. Tekemisiä ja toiveita. Teoksessa Veronika Honkasalo, Päivi Harinen & Reetta Anttila (toim.) Yhdessä vai yksin erilaisina? Monikulttuuristen nuorten arkea, ajatuksia ja ajankäyttöä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 15, 27–36. Viitattu 8.12.2016. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/erilaisina.pdf>
- Cantell, Matti 2000. Monikulttuurisen nuorisotyön käsikirja. Helsinki: LK-Kirjat/Lasten Keskus.
- Gretschel, Anu 2007. Nuori – ei asiakkaaksi, vaan vaikuttamaan nuorisotyön keinoin. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76, 243–262.
- Gretschel, Anu & Laine, Sofia & Siivonen, Katriina & Peltola, Marja & Myllyniemi, Sami 2011. Toiminnan esteet. Teoksessa Mirja Määttä & Tarja Tolonen (toim.) Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 112, 109–127.
- Habib, Hasan 2009. Nuorten muuttajien leimaaminen. Työn kohteet ja tekijät – kenelle toimintaa ja kenen kanssa töitä tehdään? Teoksessa Päivi Harinen, Veronika Honkasalo, Anne-Mari Souto & Leena Suurpää (toim.) Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 91, 44–48.
- Hakovirta, Mia & Rantalaiho, Minna 2014. Taloudellinen eriarvoisuus näkyy ja tuntuu lapsen arjessa. Teoksessa Eriarvoistuva lapsuus. Lasten hyvinvointi kansallisten indikaattoreiden valossa. Helsinki: Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2014:3, 33. Viitattu 8.12.2016. <http://lapsiasia.fi/aineistot/julkaisut/julkaisut-2014/eriarvoistuva-lapsuus-lasten-hyvinvointi-kansallisten-indikaattoreiden-valossa/>
- Harinen, Päivi 2005. Mitähän tekis? Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen -tutkimushankkeen väliraportti. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisusarja. Viitattu 29.11.2016. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/mitahantekis.pdf>
- Harinen, Päivi 2007. Kerro, kerro kuvastin: ken on kaikkein osallisin? Kolumni/Nuorisotutkimuksen verkkokanava 14.12.2007. Viitattu 22.11.2016. <http://www.kommentti.fi/kolumnit/kerro-kerro-kuvastin-ken-kaikkein-osallisin>
- Harinen, Päivi & Honkasalo, Veronika & Souto, Anne-Mari & Suurpää, Leena 2009. Ovien availua. Teoksessa Päivi Harinen, Veronika Honkasalo, Anne-Mari Souto & Leena Suurpää (toim.) Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 91, 5–21.

- Hirsjärvi, Sirkka 2007. Tutkimustyyppit ja aineistonkeruun perusmenetelmät. Teoksessa Sirkka Hirsjärvi, Pirkko Remes & Paula Sajavaara (toim.) Tutki ja Kirjoita (13., osin uudistettu painos). Jyväskylä: Tammi, 186–215.
- Honkasalo, Veronika 2012. Nuorisotyön monikulttuurisuus ja sukupuoli. Teoksessa Suvi Keskinen, Jaana Vuori & Anu Hirsiaho (toim.) Monikulttuurisuuden sukupuoli. Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa. E-kirja/Ellibs-kokoelma. Tampere: Tampere University Press, 263–290.
- Honkasalo, Veronika & Harinen, Päivi 2007. Päättelyä. Teoksessa Veronika Honkasalo, Päivi Harinen & Reetta Anttila (toim.) Yhdessä vai yksin erilaisina? Monikulttuuristen nuorten arkea, ajatuksia ja ajankäyttöä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 15, 50–51. Viitattu 8.12.2016.
<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/erilaisina.pdf>
- Honkasalo, Veronika & Souto, Anne-Mari 2007. Monikulttuurinen nuorisotyö. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76, 115–138.
- Honkasalo, Veronika & Souto, Anne-Mari & Suurpää, Leena 2007. Mikä tekee nuorisotyöstä monikulttuurisen? Kokemuksia, käytäntöjä ja haasteita 10 suurimmassa kunnassa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 16. Viitattu 18.10.2016.
<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/kymppikerho.pdf>
- Huttunen, Laura & Löytty, Olli & Rastas, Anna 2005. Suomalainen monikulttuurisuus. Teoksessa Anna Rastas, Laura Huttunen & Olli Löytty (toim.) Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. E-kirja/Ellibs-kokoelma. Tampere: Vastapaino, 16–40.
- Jonninen, Seppo 2012. Monikulttuurisuus nuorisotyössä. Teoksessa Taina Kyrönlampi (toim.) MoSpa – nuorisotyön monialaisuutta kehittämässä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Oppimateriaaleja C 31. 30–40.
- Junttila-Vitikka, Pirjo & Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi 2012. Kunnallisen nuorisotyön osallisuusympäristöt. Teoksessa Anu Gretschel & Tomi Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 118, 187–197.
- Kautto, Virpi 2009. Ootsä mun kaa? Ystävyys monikulttuuristuvassa yhteiskunnassa. Teoksessa Päivi Harinen, Veronika Honkasalo, Anne-Mari Souto & Leena Suurpää (toim.) Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 91, 62–75.
- Kestilä, Laura & Määttä, Mirja & Peltola, Marja 2011. Rakenteet. Teoksessa Mirja Määttä & Tarja Tolonen (toim.) Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 112, 129–144.
- Kiilakoski, Tomi & Gretschel Anu & Nivala, Elina 2012. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa Anu Gretschel & Tomi Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 118, 9–33.

- Kiuru, Hanna 2016. "Sata omenapuuta - moninurorinen Suomi" –hanke. PP-esitys 1.3.2016. Ei julkaistu.
- Kiuru, Hanna 2017a. Suullinen tiedoksianto 18.1.2017.
- Kiuru, Hanna 2017b. Opinnäytetyö / palaute. HumakPro-viesti 21.2.2017.
- Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386. Viitattu 17.11.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- Lapsiasiavaltuutetun toimisto 2014. Eriarvoistuva lapsuus. Lasten hyvinvointi kansallisten indikaattoreiden valossa. Helsinki: Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2014:3. Pdf. Viitattu 8.12.2016. <http://lapsiasia.fi/aineistot/julkaisut/julkaisut-2014/eriarvoistuva-lapsuus-lasten-hyvinvointi-kansallisten-indikaattoreiden-valossa/>
- Löytty, Olli 2009. Maahanmuuttaja vai uussuomalainen? Kotimaisten kielten keskus/Kotus-blogi 24.9.2009. Viitattu 18.11.2016. http://www.kotus.fi/nyt/kotus-blogi/blogiarkisto/olli_loytty/maahanmuuttaja_vai_uussuomalainen.5695.blog
- Merikivi, Jani & Myllyniemi, Sami & Salasuo, Mikko 2016. Media Hankassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Teoksessa Jani Merikivi, Sami Myllyniemi & Mikko Salasuo (toim.) Media Hankassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto, Nuorisoasiain neuvottelukunta ja Nuorisotutkimusverkosto, 9–124. Viitattu 15.12.2016.
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/media_hanskassa.pdf
- Määttä, Mirja & Tolonen, Tarja 2011. Johdanto. Teoksessa Mirja Määttä & Tarja Tolonen (toim.) Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 112, 5–11.
- Mulari, Heta & Vilmilä, Fanni 2016. Medioitunutta vapaa-aikaa – näkökulmia vuorovaikutukseen ja mediaharrastuksiin. Teoksessa Jani Merikivi, Sami Myllyniemi & Mikko Salasuo (toim.) Media Hankassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto, Nuorisoasiain neuvottelukunta ja Nuorisotutkimusverkosto, 125–136. Viitattu 16.12.2016.
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/media_hanskassa.pdf
- Nuorisolaki 2006/72. Viitattu 16.12.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan (3.–4. painos). Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Pyykkönen, Miikka 2007. Monikulttuurisuus suomalaisten nuorisojärjestöjen toiminnassa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 10. Viitattu 2.12.2016.
<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/jarjesto.pdf>
- Pyykkönen, Miikka & Saukkonen, Pasi 2009. Nuorisotoiminta, kulttuuri ja monikulttuuriset nuoret. Teoksessa Päivi Harinen, Veronika Honkasalo, Anne-Mari Souto & Leena Suurpää (toim.) Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalais-toimintaan osallistuminen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 91, 111–131.

- Pyry, Noora 2015. Hanging out with young people, urban spaces and ideas. Openings to dwelling, participation and thinking. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Väitöskirja. Viitattu 16.12.2016. <http://urn.fi/URN:ISBN:78-951-51-1126-5>
- Raivio, Helka & Karjalainen, Jarno 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Teoksessa Taina Era (toim.) Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. 12–34. Viitattu 18.10.2016. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-280-6>
- Räty, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.
- Sata omenapuuta 2016. Hankesuunnitelma yhteistyötahoille. Ei julkaistu.
- Sata omenapuuta 2017a. Toiminta. Viitattu 19.1.2017. <http://www.sataomenapuuta.fi/toiminta/>
- Sata omenapuuta 2017b. Materiaalit. Viitattu 8.2.2017. <http://www.sataomenapuuta.fi/materiaalit-2/>
- Saukkonen, Pasi 2013. Erilaisuuksien Suomi. Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot. Helsinki: Gaudeamus.
- Sisäministeriö 2016. Maahanmuutto. Kotoutuminen. Viitattu 17.11.2016. <http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/kotoutuminen>
- Suomen Pakolaisapu 2016. Pakolaisuus. Sanasto. Yleisimmin käytetyt termit. Viitattu 18.11.2016. <http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/sanasto/>
- Suurpää, Leena & Honkasalo, Veronika 2009. Monikulttuurisuus haastaa nuorten kansalaistoiminnan. Pääkirjoitus/Helsingin Sanomat 17.7.2009. Viitattu 16.2.2017. <http://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000004666322.html>
- Särkelä-Kukko, Mona 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Teoksessa Arja Jämsén & Anne Pyykkönen (toim.) Osallisuuden jäljillä. Joensuu: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, 34–50. Viitattu 11.11.2016. <http://www.jelli.fi/lataukset/2014/05/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>
- THL 2015a. Aiheet. Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus. Väestöryhmät. Maahanmuuttajat. Viitattu 18.11.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/vaestoryhmat/maahanmuuttajat>
- THL 2015b. Aiheet. Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus. Osallisuus. Viitattu 18.11.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/osallisuus>
- THL 2015c. Terveysomme.fi. Maahanmuuttajanuorten terveys ja hyvinvointi. Tilastokuviot. Viitattu 15.2.2017. http://www.terveysomme.fi/lastenterveys/maamunuoret/graph/select.php?osoitin=kt_k_292&kuvio=country
- THL 2015d. Terveysomme.fi. Maahanmuuttajanuorten terveys ja hyvinvointi. Viitattu 15.2.2017. <http://www.terveysomme.fi/lastenterveys/maamunuoret/index.html>
- Tilastokeskus 2016. Tilastot. Väestö, Väestörakenne. 2015. Liitekuvio 1. Ruotsinkielisten ja vieraskielisten osuus väestöstä 1900–2015. Viitattu 17.2.2017. http://www.tilastokeskus.fi/til/vaerak/2015/01/vaerak_2015_01_2016-09-23_kuv_001_fi.html

- Tilastokeskus 2017. Tuotteet ja palvelut. Ulkomaalaistaustaiset. Viitattu 15.2.2017.
<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/index.html/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaalaistaustaiset>
- Turku AMK 2016. Sata omenapuuta. Tutkimus, kehitys ja innovaatiot. Projektit. Viitattu 8.11.2016. <http://www.turkuamk.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/hae-projekteja/sata-omenapuuta/>
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2016a. Kotouttaminen. Kotouttamistyön taustaa. Keskeiset käsitteet. Viitattu 17.11.2016.
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_taustaa/keskeiset_kasitteet
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2016b. Kotouttaminen. Kotouttamistyön taustaa. Kotouttamistyön periaatteet. Kotoutumisen kaksisuuntaisuus. Viitattu 17.11.2016.
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_taustaa/kotouttamistyon_periaatteet/kotoutumisen_kaksisuuntaisuus
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2017. Kotouttaminen. Kotouttamistyön taustaa. Maahanmuutto kasvaa ja monipuolistuu. Viitattu 16.2.2017.
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_taustaa/maahanmuutto_kasvaa_ja_monipuolistuu
- Vilkka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä (4., uudistettu painos). Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Vitikainen, Annamari 2014. Monikulttuurisuus. LOGOS – ensyklopedia. Filosofia.fi. Viitattu 15.11.2016. <http://filosofia.fi/node/6867>

LIITTEET

Liite 1. Havainnointirunko

Osallistuva havainnointi työpajoissa

1. **Aika ja paikka**
2. **Osallistujat** (ikä, sukupuoli, määrä)
3. **Mitä tehtiin?** (suunnitelma vrt. todellisuus)
4. **Ohjaaja ja nuoret** (nuorten suhtautuminen, osallistaminen, innostaminen, arviointi, nuorten keskinäiset suhteet)
5. **Nuorten innostuneisuus** (näyttääkö tyytyväisiltä, onko heillä kivaa, kiinnostaaako toiminta)
6. **Nuorten aktiivisuus** (ovatko oma-aloitteisia, alkavatko kehittämään, ideoimaan, jalostamaan tai ohjaamaan toimintaa)
7. **Haasteet** (esteet, muu tekeminen, ystävät, loma, odotukset, ristiriitatilanteet)
8. **Onnistumiset** (mikä sai nuoren osallistumaan, tuliko uusia nuoria, yhteölliset piirteet)
9. **Tiedottaminen** (oliko toimintaa markkinoitu ja miten)
10. **Oma vaikutus toimintaan**

Liite 2. Työpajaraportin pohja

TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO

Euroopan unionin tuella

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TYÖPAJOJEN RAPORTOINTILOMAKE

Päivämäärä:

Osallistujamäärä:

Osallistujatietoja: maahanmuuttajat/kantasuomalaiset:

sukupuoli F/M:

ikäjakauma: *ikä (määrä)*

kansallisuudet: *esim. suomi (määrä), jne*

Kesto:

Raportin täyttäjä:

1. Työpajan nimi

2. Toiminnan tavoite

3. Mitä ja miten tehtiin

4. Mitä toteutus vaati (resurssit)

5. Arviointi

Työpajan ohjaajat:

(Allekirjoitus ja nimenselvennys)

Ohjeita täyttämiseen (poista täyttämisen jälkeen):

1. Esim. retki, lajikokeilu, vierailu tms.
2. Toiminnan päämäärä, toiminnan tavoiteltu anti nuorelle
3. Pysyttiinkö alkuperäisessä suunnitelmassa vai tuliko tilanteesta johtuvia muutoksia tms.
4. Henkilöt, taidot, välineet, laitteet, budjetti tms.
5. Mikä onnistui hyvin, mikä vähemmän hyvin, mitä olisi voinut tehdä toisin, oliko toiminta kohderyhmälle sopivaa jne.

Liite 3. Teemahaastattelun runko

Teemahaastattelun runko / Päivi Kosonen, Humak

Aiheet: nuorisotyön toteuttaminen Halisten alueella, toiminnan sisältö, alueellinen yhteistyö, nuorten tavoittaminen ja monikulttuuriset erityispiirteet. Näihin liittyvät haasteet ja onnistumiset.

Nimi
Työnimike
Koulutus

ALUEELLISUUS

Mitkä ovat mielestäsi alueellisia erityispiirteitä Halisissa?

TOIMINTA HALISSA

Mitkä olivat suurimpia haasteita toiminnan aloittamisessa? Milloin toiminta on aloitettu?

Miten alueen monikulttuurisuus huomioidaan toiminnassa?

Järjestättekö avointa tilatoimintaa vai/ja eriytettyä/pienryhmätoimintaa? Käykö näissä samoja nuoria?

Millä tavoin nuorten toisiinsa tutustumista voi tukea? Sekoitatteko nuorten ryhmiä?

Miten nuorten erilaiset taustat ja tarpeet huomioidaan?

Millainen rooli nuorilla on toiminnan suunnittelussa?

Millaiseen toimintaan nuoret osallistuvat Halisissa?

Miten toiminta on kehittynyt alkuvaiheesta tähän päivään?

NUORTEN TAVOITTAMINEN

Millä tavoin uusia nuoria tavoitellaan toiminnan piiriin?

Mitkä kanavat toimivat nuorten tavoittamisessa? Mitkä ei?

Millaisia esteitä nuorten osallistumiseen liittyy?

Mitkä tavat toimivat vanhempien tavoittamisessa?

Millä keinoin toiminta saadaan avoimeksi kaikille?

YHTEISTYÖ

Millaista yhteistyötä teette muiden alueen toimijoiden kanssa (esim. koulu, maahanmuuttajajärjestöt, asukasyhdistykset)?

(Koetko alueella olevan kilpailua nuorten vapaa-ajan toiminnoissa?)

Onko tekijöitä, jotka vaikeuttavat alueellista yhteistyötä?

Millaisia onnistumisia ja haasteita yhteistyössä on ollut?

MONIKULTTUURISET ERITYISPIIRTEET

Millainen tietotaito on mielestäsi oleellista monikulttuurisessa nuorisotyössä?

(Millainen suhde monikulttuurisella nuorella on nuorisotyöhön (vrt. kantasuomalainen)?)

(Millä keinoin rasismiin puututaan tai aihetta käsitellään?)

Millä tavoin kantasuomalaisia nuoria voi houkuttaa monikulttuuriseen nuorten toimintaan?

Mitä Halisten alueella pitäisi mielestäsi eniten kehittää tai muuttaa (ajatellen nuorten elinoloja)?

Liite 4. Ideointituokion suunnitelma (8x8-menetelmä)

Ideointituokio (8x8-menetelmä) 12.12.2016 klo 12–13.30

Tarvikkeet: iso paperi, 8 kpl A4-papereita, 2 pinoa post-it -lappuja, kyniä, tusseja

Osallistujat: 4 opiskelijaharjoittelijaa (Sata omenapuuta- hankkeen työpajat)

Kesto: 1 t 15 min

Paikka: Logomo, Seppo

Vaihe 1: Pohjustus (5 min)

Mitä tehdään

- kerään menetelmällä näkökulmia monikulttuurisen nuorten vapaa-ajan toiminnan aloittamiseen ja järjestämiseen liittyen
- vertaan aineistoa haastatteluista ja osallistuvasta havainnoinnista saatuihin tuloksiin
- toisin kuin muussa aineistonkeruussa, en itse valitse teemoja vaan se tulee osallistujista itsestään
- tavoitteena saada aiheeseen liittyviä ideoita, kokemuksia ja mahdollisesti ratkaisuehdotuksia

Monikulttuurinen vapaa-ajan toiminta nuorille:

Nuorille tarkoitettua vapaaehtoista vapaa-ajan toimintaa, joka huomioi erilaisia tarpeita. Toiminnassa painotetaan yhdenvertaisuutta ja kaikilla nuorilla on lähtökohtaisesti samanlaiset mahdollisuudet osallistua. Toiminnassa edistetään nuorten keskinäisiä suhteita, tarjotaan eri taustoista tuleville nuorille yhteistä tekemistä ja tuetaan nuorten valmiuksia toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Toiminnan kohderyhmänä ovat kaikki Suomessa asuvat nuoret.

Vaihe 2: Kysymys 1, itsenäinen ideointi (5 min)

Mitä asioita tulee ottaa huomioon, kun järjestää monikulttuurista vapaa-ajan toimintaa nuorille?

Jokainen osallistuja kirjoittaa itsenäisesti paperille 2-3 ideaa, aikaa 5 minuuttia

Vaihe 3: Ideoiden kokoaminen yhdessä (5 min)

Kerään laput ja kirjoitan isolle paperille kaikki ideat. 8 eniten mainittua ideaa kirjoitetaan A4-papereiden keskelle. Mikäli on monta ideaa, jotka ovat mainittuina kerran, osallistujat saavat päättää, mitkä valitaan seuraavaan vaiheeseen. Mikäli ideoita tulee yhteensä vähemmän kuin 8, osallistujat voivat miettiä lisää yhdessä. Jos ideoita ei tule lisää, jatketaan saaduilla ideoilla seuraavaan vaiheeseen.

Vaihe 4: Kysymys 2, parityöskentely (20 min)

Osallistujat jaetaan kahteen pariin, jotka saavat kaksi paperia täytettäväksi.

Mitä haasteita tai hyviä puolia ideoihin liittyy? Voi myös kirjoittaa ideoihin ratkaisuehdotuksia tai Sata omenapuuta -hankkeen työpajoihin liittyviä kokemuksia.

Parit kirjoittavat 4 näkökulmaa kumpaankin ideaan. Laput kiinnitetään papereihin. Aikaa 10 minuuttia.

Parit saavat uudet 2 ideaa. Aikaa kirjoittamiselle 10 minuuttia

Vaihe 5: Kysymys 2, parityöskentely jatkuu (30 min)

Parit saavat 2 puoliksi täytettyä paperia. Aikaa lukemiselle ja kirjoittamiselle 15 minuuttia.

Parit saavat viimeiset 2 puoliksi täytettyä paperia. Aikaa lukemiselle ja kirjoittamiselle 15 minuuttia.

(Vaiheen aikana luen puoliksi täytetyt paperit)

Vaihe 6: Näkökulmien kokoaminen (10 min)

Papereiden kokoaminen pöydälle ja kaikki saavat lukea kootut näkökulmat. Varmistan vielä, että olen ymmärtänyt näkökulmat oikein ja saan selvää käsialasta. Osallistujilla mahdollisuus täydentää tietoja ja keskustella.

OMENA- PUIDEN SATO

– Poimi vinkit nuorten monikulttuurisen vapaa-ajan toiminnan käynnistämiseen

Sata Omenapuuta - moninurinen Suomi

-hanke järjesti Halisissa (Turku) monikulttuurisia nuorten vapaa-ajan työpajoja keväällä ja kesällä 2016. Syksystä 2016 lähtien työpajat jatkuvat VALMO-luokassa kevääseen 2017 saakka. Halisissa kerran viikossa toteutetut työpajat olivat 12–25-vuotiaille nuorille suunnattua matalan kynnyksen toimintaa, jonka päämääränä oli nuorten suunnittelema ja toteuttama tapahtuma. Työpajojen suunnittelusta ja ohjaamisesta vastasivat Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelijat. Tälle aukeamalle on koottu toiminnan aloittamisvaiheeseen liittyviä hyviä käytäntöjä. Niiden tarkoitus on olla avuksi toiminnan suunnittelijoille ja järjestäjille, joille nuorten monikulttuurinen toiminta ei ole tuttua.

Nuorten monikulttuurinen vapaa-ajan toiminta

on kaikille nuorille tarkoitettua vapaaehtoista vapaa-ajan toimintaa, joka huomioi nuorten erilaisia taustoja ja tarpeita. Toiminnan tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja nuorten keskinäisiä suhteita sekä tukea nuorten valmiuksia toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa.

MITÄ, MISSÄ JA MILLOIN?

- mieti toiminnalle tavoite
- selvitä, mikä alue ja kohderyhmä hyötyisi toiminnasta
- matalan kynnyksen toimintaa koulun, työnteon ja suorituskeskeisten harrastusten vastapainoksi
- valittu tila määrittää toiminnan sisältöjä ja osallistujamäärän, huomioi tilan saavutettavuus (esim. kulkuyhteydet ja esteettömyys)
- aloita toiminta kouluvuoden mukaisesti, loma-aikoina nuoret osallistuvat heikommin
- pidä toiminta edullisena ja säännöllisenä, muutokset sekoittavat nuoria
- mieti tarkoin toiminnan ikäraajat, nuoret kaipaavat omanikäistä seuraa
- pidä huolta, että toiminnassa on läsnä riittävästi ohjaajia

MITKÄ OVAT ALUEEN TARPEET?

- selvitä, millaista toimintaa alueen nuorille on jo olemassa, vältä turhaa päällekkäisyyttä
- tarve määrittää toiminnan: kaipaavatko nuoret avointa kohtaamispaikkaa, tavoitteellista toimintaa, pienryhmätoimintaa (esim. sukupuolen mukaan)
- varaa aikaa alueellisen yhteistyön rakentamiselle
- nuorille kohdistetut, lyhytaikaiset projektit voivat olla haasteellisia alueilla, joilla ei ole vakiintunutta nuorisotoimintaa -> vaikuttaa kohderyhmän tavoittamiseen, ryhmäytämiseen
- pohdi keinoja, miten toiminnan voisi juurruttaa alueelle ja kuka sitä voisi jatkaa

HUOMIOITA NUORTEN VAPAA-AJASTA

- vapaa-aikana irrottaudutaan arjen velvoitteista
- nuoret viettävät aikaa ystäviensä kanssa
- nuori viettää aikaa median parissa
- huomioi nuorten keskinäisten viestintätapojen muuttuvuus
- aikaa mielekkäälle tekemiselle
- nuorilla erilaisia kiinnostuksen kohteita
- harrastuksiin mukava osallistua ystävän kanssa
- harrastukset sitovat nuoria ja perheitä yhteen
- osa harrastuksista vaatii suorituksia ja materiaalisia hankintoja

MITEN TAVOITTAAN NUORET?

- toiminnan monikanavainen tiedottaminen (some, flyerit, koulu, muut alueen toimijat jne.)
- jalkaudu alueelle, kohtaa nuoria julkisissa tiloissa
- nuoret kertovat toisilleen
- nuorten suosimat sosiaalisen median palvelut
- koulun kautta tavoittaa sekä nuoret että heidän vanhempansa -> yhteistyötä koulun kanssa
- osallistu koulujen tapahtumiin
- järjestä toimintaa, johon voi osallistua koko perheen voimin
- tiedota toiminnasta monikulttuurisia yhdistyksiä ja alueellisia toimijoita
- erityisesti vanhemmille suunnatuissa tilaisuuksissa huomioi osallistujien kielitaidon taso
- monikielinen ja selkokieline tiedottaminen
- jatka tiedottamista tasaisesti toimintakauden ajan -> mahdollistaa uusien osallistujien tavoittamisen

NUORET OSALLISIKSI SUUNNITTELUUN

- nuoret mukaan sääntöjen suunnitteluun
- huomioi nuorten toiveet ja tarpeet
- suunnittele toimintaa yhdessä nuorten kanssa
- etsikää yhdessä keinoja toiveiden ja tavoitteiden toteuttamiseksi
- osoita, että nuorten toiveilla ja osallistumisella on merkitystä ja todellista vaikutusta
- ota nuoret mukaan hankintojen ja rahankäytön suunnitteluun mikäli mahdollista

MITÄ OHJAAJALTA VAADITAAN?

- ohjaaja toimii nuorille roolimallina
- kohtaa jokainen nuori yksilönä, älä lokeroi
- ymmärrys ja kiinnostus erilaisia kulttuureja kohtaan on tärkeämpää kuin tietämys niistä
- tue nuoren kulttuurista taustaa
- kärsivällisyyttä: nuorten ja heidän vanhempien luottamuksen saavuttaminen vie aikaa
- luo toiminnalle turvallinen ilmapiiri
- selvitä ristiriitatilanteet yhdessä nuorten kanssa
- pidä toiminta avoimena uusille osallistujille
- ota haltuun ryhmätyötaidot ja eri menetelmät
- varaa aikaa ammatilliselle purulle
- vältä turhia vaihtoksia henkilökunnassa
- työnohjausta vapaaehtoisille ja harjoittelijoille

SATA OMENAPUUTA -HANKKEESSA OPITTUA

Työpajoihin saatiin osallistujia usein kiertelemällä lähialueella. Nuorille kerrottiin toiminnasta henkilökohtaisesti ja pyydettiin mukaan.

Ulkona järjestettävillä tempauksilla voi tavoittaa nuorten perheitä ja mahdollistaa yhdessä tekemisen perheenjäsenten kanssa.

Toiminnan käynnistäminen kannattaa ajoittaa kouluvuoden mukaan, kun muutkin harrastukset alkavat. Loma-aikoina nuorilla on usein muita menoja ja osallistujissa vaihtuvuutta. Koulu on hyvä väylä tiedottaa nuoria ja heidän vanhempiaan.

Vaikka monikulttuuriset nuoret puhuisivat hyvin suomea, heidän vanhempiensa kielitaito voi monesti olla puutteellinen.

Teksti perustuu opinnäytetyöhön: Kosonen, Päivi 2017. Omenapuiden satoa – Kokemuksia ja vinkkejä nuorten monikulttuurisen toiminnan käynnistämiseen. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Humanistinen ammattikorkeakoulu.